

Stärkt rättssäkerhet vid genomförande av särskilda befogenheter på särskilda ungdomshem och LVM-hem

---

Sammanfattning

Utskottet ställer sig bakom regeringens förslag till ändringar i lagen med särskilda bestämmelser om vård av unga, lagen om vård av missbrukare i vissa fall och lagen om verkställighet av slutna ungdomsvård.

Regeringens förslag syftar till ökad rättssäkerhet, delaktighet, trygghet och säkerhet för barn och unga som vårdas vid särskilda ungdomshem och för intagna som vårdas vid LVM-hem. Förslagen rör i huvudsak de särskilda befogenheter som Statens institutionsstyrelse har för vårdens genomförande.

Utskottet tillstyrker även regeringens förslag till en ny lag om förbud mot innehav av berusningsmedel m.m. vid hem för vård eller boende.

Den nya lagen och lagändringarna föreslås träda i kraft den 1 oktober 2018.

Utskottet föreslår vidare att riksdagen avslår de motionsyrkanden som väckts med anledning av regeringens lagförslag.

I betänkandet finns åtta reservationer (SD, C, V, L, KD).

Behandlade förslag

Proposition 2017/18:169 Stärkt rättssäkerhet vid genomförande av särskilda befogenheter på särskilda ungdomshem och LVM-hem.

Tolv yrkanden i följdmotioner.

Innehållsförteckning

Utskottets förslag till riksdagsbeslut	3
Redogörelse för ärendet	5
Ärendet och dess beredning.....	5
Propositionens huvudsakliga innehåll	5
Utskottets överväganden.....	6
Stärkt rättssäkerhet vid genomförande av särskilda befogenheter på särskilda ungdomshem och LVM-hem.....	6
Reservationer	19
1. Proportionalitetsprincipen, punkt 2 (SD).....	19
2. Förbud mot innehav av berusningsmedel m.m., punkt 3 (SD)	19
3. Kroppsvisitation och ytlig kroppsbesiktning, punkt 4 (SD).....	20
4. Hållas i avskildhet, punkt 5 (C, V, L, KD)	20
5. Hållas i avskildhet, punkt 5 (SD).....	21
6. Vård i enskildhet, punkt 6 (V)	22
7. Samråd med socialnämnden, punkt 7 (SD).....	22
8. Tillsyn och uppföljning, punkt 8 (V)	23
<i>Bilaga 1</i>	
Förteckning över behandlade förslag	24
Propositionen	24
Följdmotionerna	24
<i>Bilaga 2</i>	
Regeringens lagförslag	26

Utskottets förslag till riksdagsbeslut

1. Regeringens lagförslag

Riksdagen antar regeringens förslag till

1. lag om förbud mot innehav av berusningsmedel m.m. vid hem för vård eller boende,
  2. lag om ändring i lagen (1971:289) om allmänna förvaltningsdomstolar,
  3. lag om ändring i lagen (1988:870) om vård av missbrukare i vissa fall,
  4. lag om ändring i lagen (1990:52) med särskilda bestämmelser om vård av unga,
  5. lag om ändring i lagen (1998:603) om verkställighet av sluten ungdomsvård,
  6. lag om ändring i socialtjänstlagen (2001:453) med den ändringen att orden ”samt rubriken närmast före 16 kap. 7 §” ska införas i ingressen mellan ”socialtjänstlagen (2001:453)” och ”ska upphöra”.
- Därmed bifaller riksdagen proposition 2017/18:169 punkterna 1–6.

2. Proportionalitetsprincipen

Riksdagen avslår motion

2017/18:4059 av Christina Östberg m.fl. (SD) yrkande 1.

Reservation 1 (SD)

3. Förbud mot innehav av berusningsmedel m.m.

Riksdagen avslår motion

2017/18:4059 av Christina Östberg m.fl. (SD) yrkande 2.

Reservation 2 (SD)

4. Kroppsvisitation och ytlig kroppsbesiktning

Riksdagen avslår motion

2017/18:4059 av Christina Östberg m.fl. (SD) yrkande 3.

Reservation 3 (SD)

5. Hållas i avskildhet

Riksdagen avslår motionerna

2017/18:4046 av Maj Karlsson m.fl. (V) yrkande 3,

2017/18:4059 av Christina Östberg m.fl. (SD) yrkandena 4–7 och

2017/18:4067 av Christina Örnebjär m.fl. (L, KD, C).

Reservation 4 (C, V, L, KD)

Reservation 5 (SD)

6. Vård i enskildhet

Riksdagen avslår motion

2017/18:4046 av Maj Karlsson m.fl. (V) yrkande 2.

*Reservation 6 (V)***7. Samråd med socialnämnden**

Riksdagen avslår motion

2017/18:4059 av Christina Östberg m.fl. (SD) yrkande 8.

*Reservation 7 (SD)***8. Tillsyn och uppföljning**

Riksdagen avslår motion

2017/18:4046 av Maj Karlsson m.fl. (V) yrkande 1.

Reservation 8 (V)

Stockholm den 15 maj 2018

På socialutskottets vägnar

Emma Henriksson

Följande ledamöter har deltagit i beslutet: Emma Henriksson (KD), Anna-Lena Sörenson (S), Camilla Waltersson Grönvall (M), Lennart Axelsson (S), Katarina Brännström (M), Per Ramhorn (SD), Amir Adan (M), Mikael Dahlgvist (S), Anders W Jonsson (C), Jan Lindholm (MP), Kristina Nilsson (S), Barbro Westerholm (L), Karin Rågsjö (V), Hans Hoff (S), Yasmine Larsson (S), Ann-Britt Åsebol (M) och Christina Östberg (SD).

Redogörelse för ärendet

Ärendet och dess beredning

I betänkandet behandlar utskottet regeringens proposition 2017/18:169 Stärkt rättssäkerhet vid genomförande av särskilda befogenheter på särskilda ungdomshem och LVM-hem. I betänkandet behandlas även tolv yrkanden i motioner som har väckts med anledning av propositionen.

Regeringens förslag till riksdagsbeslut och förslagen i motionerna finns i bilaga 1. Regeringens lagförslag finns i bilaga 2.

I propositionen finns en redogörelse för ärendets beredning fram till regeringens beslut om proposition. Lagförslagen har granskats av Lagrådet.

Propositionens huvudsakliga innehåll

I propositionen föreslås ändringar i lagen (1990:52) med särskilda bestämmelser om vård av unga, lagen (1988:870) om vård av missbrukare i vissa fall och lagen (1998:603) om verkställighet av sluten ungdomsvård. Förslagen rör huvudsakligen de särskilda befogenheter som Statens institutionsstyrelse (Sis) har för vårdens genomförande vid särskilda ungdomshem och LVM-hem. Förslagen syftar till ökad rättssäkerhet, delaktighet, trygghet och säkerhet för barn och unga som vårdas vid de särskilda ungdomshemmen och för intagna som vårdas vid LVM-hemmen. Vidare föreslås att Sis i akuta situationer omedelbart ska anvisa plats vid ett särskilt ungdomshem. Motsvarande ändring föreslås när det gäller anvisning av plats vid ett LVM-hem.

I propositionen lämnas också förslag om en ny lag om förbud mot innehav av berusningsmedel m.m. vid hem för vård eller boende.

Den nya lagen och lagändringarna föreslås träda i kraft den 1 oktober 2018.

Utskottets överväganden

Stärkt rättssäkerhet vid genomförande av särskilda befogenheter på särskilda ungdomshem och LVM-hem

Utskottets förslag i korthet

Riksdagen antar regeringens lagförslag med en mindre ändring av redaktionell karaktär. Vidare avslår riksdagen motionsyrkanden om proportionalitetsprincipen, om förbud mot att inneha berusningsmedel m.m. samt om kroppsvisitation och ytlig kroppsbesiktning. Riksdagen avslår även motionsyrkanden om att hållas i avskildhet, om vård i enskildhet, om samråd med socialnämnden samt om tillsyn och uppföljning.

Jämför reservation 1 (SD), 2 (SD), 3 (SD), 4 (C, V, L, KD), 5 (SD), 6 (V), 7 (SD) och 8 (V).

Propositionen

Verksamheten vid särskilda ungdomshem och LVM-hem

Regeringen anför att de barn och unga som vårdas under tvång är en särskilt utsatt grupp. Enligt regeringen finns det därför behov av att stärka rättssäkerheten och barnrättsperspektivet för de barn och unga som vårdas enligt lagen (1990:52) med särskilda bestämmelser om vård av unga, förkortad LVU. När det gäller rättssäkerheten handlar det enligt regeringen bl.a. om att göra lagstiftningen tydlig, både för dem som berörs och för dem som tillämpar den. Barnets eller den unges rättigheter bör även lyftas fram och synliggöras.

Vidare konstaterar regeringen att bestämmelser om särskilda befogenheter även finns inom den slutna ungdomsvården och tvångsvården av missbrukare. Regeringen anser därför att de överväganden som regeringen gör när det gäller de särskilda befogenheterna i LVU i vissa fall också gör sig gällande för motsvarande bestämmelser i lagen (1998:603) om verkställighet av slutna ungdomsvård, förkortad LSU, och lagen (1988:870) om vård av missbrukare i vissa fall, förkortad LVM.

Tiden för platsanvisningar förtydligas

Regeringen anför att det är viktigt att barn och unga som är i akut behov av en placering vid ett särskilt ungdomshem omedelbart får tillgång till en sådan vårdplats. Regeringen föreslår därför att det i LVU ska förtydligas att Sis, i akuta situationer, omedelbart ska anvisa en plats vid ett särskilt ungdomshem.

Motsvarande ändring föreslås även när det gäller skyldigheten för Sis att i akuta situationer omedelbart anvisa en plats vid ett LVM-hem.

Proportionalitetsprincipen

Av propositionen framgår att Utredningen om tvångsvård för barn och unga i juni 2015 överlämnade sitt slutbetänkande Barns och ungas rätt vid tvångsvård – Förslag till ny LVU (SOU 2015:71). I betänkandet lämnas bl.a. förslag om att proportionalitetsprincipen ska kompletteras med ett nytt stycke i LVU, LVM och LSU som anger att åtgärder bara får användas om nyttan av åtgärden klart överväger det intrång och de skaderisker åtgärden kan innebära och att åtgärder inte får användas som någon form av bestraffning. Enligt utredningen syftar förslaget till att tydligare markera en restriktiv användning av åtgärder.

Regeringen anser inte att förslaget bör genomföras. Regeringen anför att utredningen inte har påvisat något behov av eller några skäl till att proportionalitetsprincipen behöver kompletteras. Vidare framhåller regeringen att den nuvarande lagfästa proportionalitetsprincipen i LVU, LVM och LSU bygger på praxis från Europadomstolen för de mänskliga rättigheterna och EU-domstolen. Liknande bestämmelser finns också i annan lagstiftning, t.ex. polislagen (1984:387). Att lägga till ett ytterligare stycke i nu aktuella lagar skulle enligt regeringen innebära att proportionalitetsprincipen skulle få en något annan innebörd. Regeringen delar inte heller utredningens bedömning att utredningens förslag tydligare skulle markera en mer restriktiv användning av särskilda befogenheter respektive kontroll- eller tvångsåtgärder.

Förbud mot innehav av berusningsmedel m.m.

I fråga om förbudet mot innehav av berusningsmedel m.m. i 16 § LVU och 31 § LVM bedömer regeringen att utredningens förslag om att utvidga förbudet till att gälla generellt för samtliga som vårdas på särskilda ungdomshem och LVM-hem inte bör genomföras.

Utredningen om tvångsvård för barn och unga föreslog att även de som vårdas med stöd av 2 § LVU, dvs. med anledning av brister i hemmiljön, och de som vårdas frivilligt enligt socialtjänstlagen (2001:453) eller på annat sätt skulle omfattas av förbudet. Lagrådet avstyrker dock förslaget. Lagrådet anför att det är klart olämpligt att utforma vissa av bestämmelserna i lagarna så att de gäller även den frivilliga vården. Lagrådet anser att det också gör regleringen otydlig. Regeringen delar Lagrådets uppfattning.

I propositionen redovisas även att Sis enligt 18 § LVU respektive 33 § LVM för varje särskilt ungdomshem och LVM-hem får medge att förbudet mot innehav av berusningsmedel m.m. ska gälla alla som vårdas vid det särskilda ungdomshemmet eller LVM-hemmet. Vidare anför regeringen att utredningens förslag inte medför någon förändring i praktiken jämfört med vad som gäller i dag eftersom Sis med stöd av 18 § LVU respektive 33 § LVM har beslutat om förbud mot berusningsmedel m.m. på alla särskilda ungdomshem och LVM-hem för alla som vårdas där, dvs. även dem som vårdas med stöd av 2 § LVU (miljöfallen) på särskilda ungdomshem och de som vårdas frivilligt på särskilda ungdomshem eller LVM-hem.

Kroppsvisitation och ytlig kroppsbesiktning

Regeringen föreslår att en kroppsvisitation eller en ytlig kroppsbesiktning vid ett särskilt ungdomshem eller ett LVM-hem ska genomföras i närvaro av ett vittne om inte den unge eller den intagne avstår från den rätten. Regeringen anser att förslaget stärker kontrollen av att bestämmelsen om kroppsvisitation och ytlig kroppsbesiktning tillämpas på ett korrekt sätt och därigenom också barnets eller den unges rättssäkerhet.

Vidare föreslås att den unge som vårdas vid ett särskilt ungdomshem även ska tillfrågas om han eller hon önskar att någon särskild person ur personalen genomför eller närvarar vid kroppsvisitationen eller den ytliga kroppsbesiktningen. Regeringen anför att möjligheten för barnet eller den unge att välja en person som han eller hon har förtroende för kan minska upplevelsen av det intrång i den personliga integriteten som en kroppsvisitation eller ytlig kroppsbesiktning innebär. Den unges önskemål ska så långt som möjligt tillgodoses.

Regeringen framhåller att den som vårdas vid ett särskilt ungdomshem eller ett LVM-hem i samband med att beslut fattas om kroppsvisitation eller ytlig kroppsbesiktning ska underrättas om beslutet och om skälen till beslutet. Enligt 3 kap. 18 § socialtjänstförordningen (2001:937) ska beslut om kroppsvisitation antecknas i journalen. Vidare föreskrivs det i 7 kap. 9 § Socialstyrelsens föreskrifter och allmänna råd (SOSFS 2014:5) om dokumentation i verksamhet som bedrivs med stöd av SoL, LVU, LVM och LSS att det ska framgå av dokumentationen vem som har verkställt beslutet och om något vittne och i så fall vem som har närvarat vid kroppsvisitationen eller den ytliga kroppsbesiktningen. Enligt 7 kap. 5 § SOSFS 2014:5 ska det framgå vilka uppgifter som har kommunicerats med barnet eller den unge eller den som vårdats vid ett LVM-hem och vilka synpunkter han eller hon fört fram.

Rumsvisitation

I fråga om rumsvisitation anför regeringen att den är ett så pass betydande ingrepp i barnets eller den unges fri- och rättigheter att den inte bör få göras utan uttryckligt stöd i lag. Regeringen föreslår därför att det ska införas en särskild bestämmelse i LVU som reglerar under vilka förutsättningar det får göras en visitation av barnets eller den unges bostadsrum samt andra slutna förvaringsställen som barnet eller den unge disponerar.

En rumsvisitation ska enligt regeringens förslag få beslutas i den utsträckning som behövs för att säkerheten eller ordningen ska kunna upprätthållas eller för att vården ska kunna genomföras. Vidare ska en rumsvisitation endast få utföras för att söka efter föremål som den unge inte får inneha. Rumsvisitationen ska genomföras i närvaro av ett vittne, och all den hänsyn som omständigheterna medger ska iakttas. Proportionalitetsprincipen ska även gälla.

Bestämmelsen ska omfatta de unga som vårdas vid ett särskilt ungdomshem på grund av sitt eget beteende. Regeringen eller, efter regeringens bemyndigande, Sis ska dock få medge att den särskilda befogenheten rumsvisitation ska gälla alla som vårdas vid ett särskilt ungdomshem om det är nödvändigt för att genomföra vården och upprätthålla ordningen vid hemmet.

Bestämmelsen ska även gälla den som är föremål för verkställighet av slut-en ungdomsvård enligt LSU, och motsvarande bestämmelse föreslås också för dem som vårdas vid ett LVM-hem.

Säkerhetskontroll och provtagning för kontroll av berusningsmedel m.m.

Regeringen föreslår att säkerhetskontroller ska få genomföras med en metall-detektor eller liknande anordning på de särskilda ungdomshem som Sis bestämmer, om det behövs för att genomföra vården eller upprätthålla ordningen vid hemmet. Enligt regeringen ska det för varje särskilt ungdomshem anges i vilka situationer säkerhetskontroller får genomföras. Vidare ska en säkerhetskontroll bara få genomföras för att söka efter föremål som den unge inte får inneha. Proportionalitetsprincipen ska även gälla.

Bestämmelsen ska omfatta unga som vårdas på grund av sitt eget beteende. Regeringen eller, efter regeringens bemyndigande, Sis ska dock få medge att säkerhetskontroller ska gälla för alla som vårdas vid ett särskilt ungdomshem om det är nödvändigt för att genomföra vården och upprätthålla ordningen vid hemmet.

Bestämmelserna ska även gälla den som är föremål för verkställighet av slut-en ungdomsvård enligt LSU, och motsvarande bestämmelser föreslås också för dem som vårdas vid ett LVM-hem.

Vidare föreslår regeringen att blod-, urin-, utandnings-, saliv- eller svettprov för kontroll av att den unge inte är påverkad av berusningsmedel m.m. ska få göras vid ankomst till det särskilda ungdomshemmet om det finns anledning till det. Regeringen anför att ordet anledning markerar att det måste finnas ett skäl till provtagningen, t.ex. att det finns uppgifter om att barnet eller den unge har använt narkotika, beroendeframkallande medel eller liknande tidigare. Även de omständigheter som föregår det att barnet eller den unge kommer till ett särskilt ungdomshem kan ha inverkan på bedömningen av om det finns en anledning eller inte. Det ska dock, till skillnad från enligt nuvarande bestämmelser, inte krävas en misstanke om att barnet eller den unge är påverkad. Under vistelsen vid hemmet får däremot provtagning endast göras om det finns en misstanke om påverkan.

Motsvarande bestämmelser föreslås i LSU och LVM.

Begränsningar i rätten att ta emot besök och använda elektroniska kommunikationstjänster

Regeringen föreslår att den särskilda befogenheten begränsningar i rätten att ringa och ta emot telefonsamtal i LVU ska anpassas till dagens kommunikationsteknik och utvidgas så att den omfattar alla elektroniska kommunikationstjänster. Avsikten med att använda begreppet elektroniska kommunikationstjänster är att bestämmelsen så långt som möjligt blir oberoende av teknikutvecklingen inom området.

Vidare föreslår regeringen att ett beslut om inskränkningar i rätten att använda kommunikationstjänster eller att ta emot besök ska gälla i högst

14 dagar, och när det inte längre finns förutsättningar för beslutet ska det upphävas.

Motsvarande bestämmelser föreslås i LSU och LVM.

Hållas i avskildhet

När det gäller bestämmelsen i LVU om att barn och unga får hållas i avskildhet (avskiljning) redovisas i propositionen att Utredningen om tvångsvård för barn och unga har undersökt och övervägt möjligheten att utmönstra bestämmelsen. Utredningen har dock kommit fram till att en sådan förändring skulle riskera att leda till negativa konsekvenser för barnet eller den unge. Regeringen delar utredningens uppfattning att en utmönstring av bestämmelsen om avskiljning riskerar att öka användningen av fysisk fasthållning och att det för barnet eller den unge vore ett sämre alternativ än avskiljning. Enligt regeringen måste utgångspunkten vara vad som är bäst för barnet eller den unge.

Vidare anför regeringen att det är av grundläggande betydelse att barnet eller den unge får den vård som han eller hon behöver. Regeringen framhåller att syftet med de särskilda ungdomshemmen är att de barn och unga som behöver stå under särskilt noggrann tillsyn ska kunna få vård. För att vården ska kunna genomföras på ett tryggt och säkert sätt krävs enligt regeringen att Sis har nödvändiga befogenheter i situationer när barnet eller den unge t.ex. uppträder våldsamt. Regeringen är tveksam till att det är nödvändigt att ta bort möjligheten till avskiljning för att det ska utvecklas nya arbetsmetoder för att hantera de situationer som leder till avskiljning. Enligt regeringen finns också risken att alternativ som är sämre för barnet eller den unge används eller att Sis inte kan hantera uppkomna situationer.

Regeringen anser dock att det är av stor vikt att Sis arbetar målmedvetet och systematiskt med att minska användningen av avskiljning för att åtgärden helt ska kunna avskaffas på sikt. En utgångspunkt för detta är enligt regeringen att Sis arbetar förebyggande genom att utveckla och utbilda i arbetssätt och metoder som ger alternativ till avskiljning. Mot denna bakgrund avser regeringen att ge Sis i uppdrag att årligen, under en treårsperiod, till regeringen rapportera utvecklingen när det gäller användningen av avskiljning och de åtgärder som vidtagits för att systematiskt minska användningen.

När det gäller bestämmelsens förenlighet med internationella konventioner understryker regeringen att rekommendationer och allmänna kommentarer från FN:s konventionskommittéer inte är juridiskt bindande men att regeringens uppfattning är att dessa kan vara en viktig vägledning i arbetet med mänskliga rättigheter. Vidare anför regeringen att avskiljning bara får tillämpas om barnet eller den unge uppträder våldsamt eller är så påverkad av berusningsmedel att han eller hon inte kan hållas till ordningen. Regeringen framhåller att det inte finns något utrymme i bestämmelsen för att använda avskiljning i annat syfte, exempelvis som bestraffning. Den som hålls i avskildhet ska stå under fortlöpande uppsikt och får inte hållas i avskildhet längre tid än vad som är oundgängligen nödvändigt. Vidare omfattas avskiljning av proportionalitetsprincipen i 20 a § LVU.

Vad gäller frågan om hur avskiljning förhåller sig till isolering anser regeringen inte att det finns skäl att göra en annan bedömning än den man tidigare gjort, dvs. att avskiljning inte är att betrakta som isolering.

Det är dock enligt regeringen av stor betydelse att bestämmelsen om avskiljning är restriktivt utformad och att den tillämpas på ett rättssäkert sätt. Regeringen föreslår därför att den maximala tiden för avskiljning ska kortas ned från nuvarande 24 timmar till maximalt 4 timmar och att barnet eller den unge själv ska ha möjlighet att tillkalla personal under tiden han eller hon hålls i avskildhet. För att ytterligare stärka rättssäkerheten föreslår regeringen även att beslut om avskiljning ska rapporteras till tillsynsmyndigheten. Vidare föreslår regeringen att barnet eller den unge ska erbjudas ett uppföljande samtal för att ge barnet eller den unge information om anledningen till avskiljningen men också för att ge möjlighet för barnet eller den unge att tala om hur han eller hon uppfattar att åtgärden hade kunnat undvikas.

Frågan om vilken tidsgräns som ska gälla vid avskiljning kräver enligt regeringen en avvägning mellan olika intressen. Regeringen anför att avskiljning är en tvångsåtgärd som innebär ett betydande ingrepp i barnets eller den unges grundläggande fri- och rättigheter och därför ska vara utformad med så stor restriktivitet som möjligt. Tidsgränsen bör enligt regeringen inte sättas högre än vad som är absolut nödvändigt. Samtidigt får tidsgränsen inte sättas så lågt att avskiljningssituationer inte kan hanteras inom ramen för bestämmelsen. Regeringen anför att om tidsgränsen sätts för lågt innebär det en risk för att avskiljningar kommer att behöva avbrytas trots att barnet eller den unge fortfarande uppfyller rekvisiten för avskiljning. Regeringen anser därför att en tidsgräns på maximalt fyra timmar är väl avvägd. Det absoluta flertalet av alla situationer som leder till avskiljning kan enligt regeringen hanteras inom en sådan tidsgräns.

Vidare konstaterar regeringen att det enligt nuvarande ordning inte finns någon bestämmelse om tidsfrister i fråga om hur lång tid som måste gå innan nästa beslut om avskiljning kan påbörjas. Det finns inte heller någon begränsning i antalet beslut om avskiljning för varje enskilt barn. Utredningen lämnar inte några förslag på förändringar i dessa delar. Enligt regeringens uppfattning är det emellertid av stor vikt att användningen av avskiljning följs upp och granskas, både inom ramen för Sis arbete med egenkontroll och i den tillsyn som utövas av Inspektionen för vård och omsorg (IVO), för att säkerställa att befogenheten tillämpas i enlighet med lagstiftningen.

Utredningen föreslår att dagens bestämmelse om avskiljning ska differentieras i två nivåer, avskiljning med öppen respektive stängd dörr. Regeringen konstaterar att nuvarande bestämmelse inte närmare anger hur en avskiljning ska genomföras och därmed ger utrymme för att ha dörren öppen eller stängd. Sammantaget anser regeringen att en uppdelning av avskiljning i två nivåer, med olika bestämmelser om bl.a. tidsgränser, närvaro av personal i rummet och yttrande från sjuksköterska eller läkare, riskerar att göra regleringen väl komplicerad – inte minst på grund av svårigheten att på ett tydligt sätt precisera

hur förutsättningarna för avskiljning med öppen dörr skulle skilja sig från förutsättningarna för avskiljning med stängd dörr. Eftersom det enligt regeringen dessutom är tveksamt om förslaget i praktiken innebär någon förbättring för de barn och unga som avskiljs anser regeringen att det även fortsättningsvis ska finnas bara en form av avskiljning.

Enligt nuvarande bestämmelse ska en läkare skyndsamt yttra sig om en avskiljning om den unge är under 15 år. Regeringen föreslår att en läkare eller en sjuksköterska skyndsamt ska yttra sig. Regeringen bedömer att förslaget väsentligt förbättrar förutsättningarna för Sis att begära ett yttrande från hälso- och sjukvårdspersonal med patientkännedom. Att möjliggöra yttrande från en sjuksköterska borde också enligt regeringen förbättra förutsättningarna att skyndsamt få ett yttrande, vilket blir än viktigare när den tillåtna tiden för avskiljning föreslås bli väsentligt kortare.

Vidare anser regeringen att det inte finns skäl att begränsa kravet på ett yttrande från en läkare eller en sjuksköterska till barn under 15 år, utan kravet bör enligt regeringen gälla oavsett om den unge är över eller under 15 år. Regeringen anför även att det ska vara krav på att ett yttrande ska begäras vid alla beslut om avskiljning. Regeringen anser inte att det räcker med att ett yttrande bara ska begäras när det finns behov. Enligt regeringen är det inte lämpligt att personal som inte är läkare eller sjuksköterska ska avgöra om det finns behov av ett yttrande när det i sig är en bedömning som i vissa fall kan antas förutsätta medicinska kunskaper. Som tidigare behöver dock inte yttrandet begäras innan avskiljningen inleds.

Vad gäller syftet med yttrandet föreslår regeringen ingen ändring av nuvarande bestämmelse. Enligt Sis nuvarande interna riktlinjer bör läkarens yttrande avse frågan om det finns så starka medicinska skäl mot en avskiljning att den bör avbrytas. Om läkaren begär det ska avskiljningen genast avbrytas.

Regeringen föreslår motsvarande ändringar i LSU.

Vård i enskildhet

Regeringen föreslår att den enskilde ska kunna få vård i enskildhet oavsett om han eller hon vistas på en enhet som är låsbar eller öppen. Enligt nuvarande bestämmelse i 15 b § LVU får barn och unga vid en låsbar enhet vid ett särskilt ungdomshem vårdas utan möjlighet att fritt träffa övriga intagna. Regeringen anför emellertid att behovet av vård i enskildhet även kan finnas hos barn och unga som vårdas på en öppen avdelning.

Vidare anför regeringen att vård i enskildhet är en ingripande åtgärd. Enligt regeringen är det därför viktigt att vården har ett tydligt syfte och innehåll samt att barnet eller den unge får information om detta. För att tydliggöra bestämmelsen om vård i enskildhet föreslår regeringen att den ska kompletteras på så sätt att vården ska vara individuellt anpassad efter barnets eller den unges särskilda behov. En fråga om vård i enskildhet ska även prövas fortlöpande och alltid omprövas inom sju dagar från senaste prövning.

Regeringen påminner om att proportionalitetsprincipen i 20 a § LVU gäller vid vård i enskildhet. Regeringen framhåller vidare att vård i enskildhet inte

kan betraktas som isolering och att den också skiljer sig från vård i avskildhet på avgörande punkter.

Regeringen föreslår att motsvarande ändringar görs i LVM och LSU.

Utomhusvistelse

När det gäller vård vid låsbar enhet föreslår regeringen att det ska införas en bestämmelse i LVU om att den som vårdas vid en sådan enhet ska ges möjlighet att dagligen vistas utomhus och ges möjlighet att ägna sig åt fysisk aktivitet eller någon annan fritidssysselsättning. Eftersom vård vid låsbar enhet innebär en så pass omfattande frihetsinskränkning finns det enligt regeringen skäl att i lag tydliggöra barnets eller den unges rätt till utomhusvistelse och andra aktiviteter. Vidare anser regeringen att bestämmelsen ska formuleras så att det framgår tydligt att barnet eller den unge inte ska behöva välja mellan utomhusvistelse eller någon annan aktivitet.

En motsvarande bestämmelse föreslås i LVM.

Uppföljande samtal och underrättelse vid vård på sjukhus

Regeringen föreslår att den som vårdas enligt LVU ska erbjudas ett uppföljande samtal efter ett verkställt beslut om avskildhet, kroppsvisitation, ytlig kroppsbesiktning eller rumsvisitation. Motsvarande ska gälla den som är föremål för verkställighet av slutet ungdomsvård.

Enligt regeringen ska den unge under samtalet få information om vad som var anledningen till att tvångsåtgärden behövde tillgripas och ges möjlighet att framföra sin uppfattning om den vidtagna åtgärden. Regeringen anför vidare att det ska vara upp till barnet eller den unge att bestämma om han eller hon vill ha ett sådant samtal. Barnet eller den unge ska således inte kunna tvingas till ett samtal.

Regeringen föreslår även att verksamhetschefen vid en vårdenhet på ett sjukhus genast ska underrätta Sis om barn eller unga som är placerade vid särskilda ungdomshem och vårdas eller har vårdats på sjukhus önskar lämna eller redan har lämnat vårdenheten.

Samråd med socialnämnden

Enligt regeringen bör det inte införas en bestämmelse om att Sis ska få fatta beslut om vård vid en låsbar enhet, begränsningar i rätten att ta emot besök och rätten att kommunicera med andra samt vård i enskildhet först efter samråd med socialnämnden. Regeringen anser inte att behovet av en samrådsskyldighet är klarlagt, och därmed är det enligt regeringen inte heller klarlagt att en samrådsskyldighet verkligen skulle stärka rättssäkerheten för barn och unga.

Vidare anför regeringen att det finns vissa oklarheter med utredningens föreslagna samrådsförfarande. I propositionen nämns bl.a. att det finns oklarheter vad gäller hur samrådet ska gå till i praktiken, vilket ansvar socialtjänsten har och hur situationer där nämndens uppfattning inte kan avvaktas ska hanteras. Regeringen anför även att en samrådsskyldighet skulle innebära ökad administration för socialnämnderna och Sis.

Rätten att överklaga de särskilda befogenheterna och rätten till offentligt biträde

För att stärka rättssäkerheten för de barn och unga som vårdas på särskilda ungdomshem föreslår regeringen att rätten att överklaga beslut om de särskilda befogenheterna i LVU ska utökas så att även beslut om kroppsvisitation, yttlig kroppsbesiktning, rumsvisitation, vård vid låsbar enhet, skyldighet att lämna blod-, urin-, utandnings-, saliv- eller svettprov samt övervakning av brev och andra försändelser ska få överklagas till förvaltningsrätten.

Vidare föreslår regeringen att barn under 15 år ska ha rätt till offentligt biträde i samband med överklagande av beslut om särskilda befogenheter enligt LVU, om det inte måste antas att behov av offentligt biträde saknas. Enligt regeringen är det ur ett rättssäkerhetsperspektiv viktigt att barn under 15 år har en reell möjlighet att överklaga beslut om de särskilda befogenheterna och inte är beroende av i vilken utsträckning deras vårdnadshavare kan tillvarata deras intressen.

En ny lag om förbud mot innehav av berusningsmedel m.m. vid hem för vård eller boende

Regeringen konstaterar att antalet privata hem för vård eller boende (HVB-hem) har ökat kraftigt under de senaste decennierna. Vidare anför regeringen att en av förutsättningarna för att skapa möjligheter för de intagna att bearbeta sina problem och ordna upp den sociala situationen är, oaktat om den intagne vårdas på ett kommunalt eller privat HVB-hem, att institutionen är drogfri.

Mot den bakgrunden föreslår regeringen en ny lag om förbud mot innehav av berusningsmedel m.m. vid hem för vård eller boende. Lagen ska omfatta HVB-hem som drivs av en kommun eller ett landsting eller som drivs i enskild verksamhet. Förslaget innebär att privata HVB-hem får samma befogenhet att besluta om förbud mot otillåtna medel och föremål som ett HVB-hem som drivs av ett landsting eller en kommun samt rätt att beslagta sådan egendom.

Av propositionen framgår även att förslaget innebär att bestämmelsen i den nya lagen vidgas så att den motsvarar bestämmelserna i 16 § LVU och 31 § LVM, vilket innebär förbud mot och möjlighet att omhänderta bl.a. vissa dopningsmedel, hälsofarliga varor, injektionssprutor och liknande samt någon annan egendom som kan skada den enskilde själv eller någon annan, försvåra vården av honom eller henne eller äventyra säkerheten vid hemmet. Vidare föreslås att beslut om att förstöra eller sälja egendom ska kunna överklagas till allmän förvaltningsdomstol.

Ikraftträdande

Regeringen anser att lagändringarna bör träda i kraft så snart som möjligt, samtidigt som Sis bör ges tillräcklig tid för att revidera riktlinjer och utbilda all personal om lagändringarna. Regeringen föreslår därför att lagändringarna ska träda i kraft den 1 oktober 2018.

Motionerna

Proportionalitetsprincipen

I kommittémotion 2017/18:4059 av Christina Östberg m.fl. (SD) yrkande 1 föreslås ett tillkännagivande om att proportionalitetsprincipen ska kompletteras med ett nytt stycke i LVU, LSU och LVM. Motionärerna ställer sig bakom utredningens förslag till komplettering av proportionalitetsprincipen.

Förbud mot innehav av berusningsmedel m.m.

I kommittémotion 2017/18:4059 av Christina Östberg m.fl. (SD) yrkande 2 föreslås ett tillkännagivande om att förbudet mot innehav av berusningsmedel m.m. ska utvidgas till att gälla generellt för samtliga som vårdas på särskilda ungdomshem och LVM-hem. Enligt motionärerna hör berusningsmedel m.m. inte på något sätt hemma på en vårdinrättning.

Kroppsvsitation och ytlig kroppsbesiktning

I kommittémotion 2017/18:4059 av Christina Östberg m.fl. (SD) yrkande 3 föreslås ett tillkännagivande om att det ska finnas en skyldighet att journalföra barnets eller den unges önskemål och hur dessa ska beaktas. Enligt motionärerna kan det handla om att den enskilde önskar att någon särskild person ur personalen ska genomföra eller närvara vid en kroppsvisitation.

Hållas i avskildhet

I kommittémotion 2017/18:4067 av Christina Örnebjär m.fl. (L, KD, C) föreslås ett tillkännagivande om att avskiljning inte ska vara tillåten. Enligt motionärerna bör avskiljning inte vara tillåten för att säkerställa att incitamenten att använda alternativa metoder blir tillräckligt starka. Ett liknande förslag finns i kommittémotion 2017/18:4046 av Maj Karlsson m.fl. (V) yrkande 3.

I kommittémotion 2017/18:4059 av Christina Östberg m.fl. (SD) yrkande 4 föreslås ett tillkännagivande om att den maximala tiden för avskiljning bör kortas ned från 24 timmar till 1 timme. Enligt motionärerna kan det ibland vara för både den unges och omgivningens bästa att den unge avskiljs. Motionärerna anser dock att avskiljning ska kortas ned till maximalt en timme. I yrkande 5 föreslås ett tillkännagivande om att avskiljning ska differentieras i två nivåer. Enligt motionärerna kräver olika situationer olika åtgärder, och då kan avskiljning med öppen dörr respektive med låst dörr vara en bra valmöjlighet. I yrkande 6 föreslås ett tillkännagivande om att införa ett tydligare regelverk för tidsfrister mellan avskiljningarna och en begränsning av antalet beslut om avskiljning per år eller månad. Motionärerna anför att det i dag inte finns bestämmelser om tidsfrister innan nästa beslut om avskiljning kan påbörjas och inte heller någon begränsning av antalet beslut om avskiljning för ett enskilt barn. I yrkande 7 föreslås ett tillkännagivande om att en läkare eller sjuksköterska inte ska behöva yttra sig över en avskiljning. Enligt motionärer-

na kommer det att bli svårt att begära en medicinsk bedömning från sjukvårdspersonal för avskiljning när den maximala tiden för avskiljning sänks. I vissa fall saknas även behov av att kontakta sjukvårdspersonal.

Vård i enskildhet

I kommittémotion 2017/18:4046 av Maj Karlsson m.fl. (V) yrkande 2 föreslås ett tillkännagivande om att möjligheten till vård i enskildhet ska begränsas till 30 dagar. Enligt motionärerna är tidsaspekten avgörande för om vård i enskildhet ska kunna anses stämma överens med målen för en rättssäker och trygg tillvaro för unga på särskilda ungdomshem.

Samråd med socialnämnden

I kommittémotion 2017/18:4059 av Christina Östberg m.fl. (SD) yrkande 8 föreslås ett tillkännagivande om att socialnämnden ska involveras och att beslut om vård vid låsbar enhet, om begränsningar i rätten att ta emot besök och rätten att kommunicera med andra samt om vård i enskildhet ska föregås av en mer omfattande beredning.

Tillsyn och uppföljning

I kommittémotion 2017/18:4046 av Maj Karlsson m.fl. (V) yrkande 1 föreslås ett tillkännagivande om att det bör utredas hur tillsynen och uppföljningen av ungdomshem och LVM-hem kan förbättras. Enligt motionärerna är det viktigt att människor i allmänhet samt barn och unga i synnerhet har någonstans att vända sig om de blivit felbehandlade av myndighetsutövande instanser.

Gällande rätt

Tillsyn

Inspektionen för vård och omsorg (IVO) utövar enligt 13 kap. 1 § socialtjänstlagen (2001:453), förkortad SoL, tillsyn över socialtjänsten och verksamhet vid särskilda ungdomshem och LVM-hem som drivs av Sis. Av 13 kap. 2 § SoL framgår att tillsynen innebär granskning av att verksamheten uppfyller krav och mål enligt lagar, föreskrifter och beslut. Vidare ska IVO enligt 13 kap. 3 § SoL inom ramen för sin tillsyn lämna råd och ge vägledning, kontrollera att brister och missförhållanden avhjälps, förmedla kunskap och erfarenheter som man får genom tillsynen och informera och ge råd till allmänheten.

Av 2 § förordningen (2013:176) med instruktion för Inspektionen för vård och omsorg framgår att syftet med tillsynen är att granska att befolkningen får vård och omsorg som är säker, har god kvalitet och bedrivs i enlighet med lagar och andra föreskrifter. Det anges även att ett patient- och brukarperspektiv ska genomsyra tillsynen och att tillsynen omfattar även kontroll av hur verksamheterna fullgör sin skyldighet att bedriva egenkontroll.

Utskottets ställningstagande

Utskottet anser i likhet med regeringen att barn och unga som vårdas under tvång är en särskilt utsatt grupp och att det därför finns behov av att stärka rättssäkerheten och barnrättsperspektivet för dessa barn och unga. Mot den bakgrunden välkomnar utskottet regeringens förslag som syftar till ökad rättssäkerhet, delaktighet och trygghet för barn och unga som vårdas vid de särskilda ungdomshemmen och för intagna som vårdas vid LVM-hemmen. Vidare konstaterar utskottet att det inte har väckts någon motion som går emot att riksdagen nu antar regeringens lagförslag. Utskottet ansluter sig därför till regeringens överväganden och tillstyrker regeringens lagförslag, dock med en mindre ändring av redaktionell karaktär.

I fråga om proportionalitetsprincipen noterar utskottet att den nuvarande lagfästa proportionalitetsprincipen i LVU, LVM och LSU bygger på praxis från Europadomstolen för de mänskliga rättigheterna och EU-domstolen. Utskottet noterar även att liknande bestämmelser finns i annan lagstiftning. Med det anförda delar utskottet regeringens bedömning att förslaget från Utredningen om tvångsvård för barn och unga om att proportionalitetsprincipen i de aktuella lagarna ska kompletteras med ett nytt stycke inte bör genomföras. Motion 2017/18:4059 (SD) yrkande 1 avstyrks därmed.

Utskottet delar även regeringens bedömning att förbudet mot innehav av berusningsmedel m.m. inte ska utvidgas till att gälla generellt för samtliga som vårdas på särskilda ungdomshem och LVM-hem. Utskottet avstyrker således motion 2017/18:4059 (SD) yrkande 2.

Vidare noterar utskottet att nuvarande lagstiftning reglerar att beslut om kroppsvisitation ska antecknas i journalen. Enligt lagstiftningen ska det även framgå av dokumentationen vem som har verkställt beslutet, vem som har närvarat, vilka uppgifter som har kommunicerats med barnet eller den unge och vilka synpunkter han eller hon fört fram. Med hänvisning till det anförda anser utskottet att något initiativ inte är nödvändigt med anledning av motion 2017/18:4059 (SD) yrkande 3. Motionsyrkandet bör därför avslås.

Flera motionsyrkanden tar upp frågor om möjligheten att hålla barn och unga i avskildhet. Av redovisningen ovan framgår att regeringen föreslår att den maximala tiden för avskiljning kortas ned till maximalt fyra timmar och att barnet eller den unge ska ha möjlighet att tillkalla personal under tiden han eller hon hålls i avskildhet. Beslut om avskiljning ska även rapporteras till tillsynsmyndigheten. Vidare föreslår regeringen att barnet eller den unge ska erbjudas ett uppföljande samtal för att bl.a. ge barnet eller den unge möjlighet att tala om hur han eller hon uppfattar att åtgärden hade kunnat undvikas. Utskottet noterar även att regeringen avser att ge Sis i uppdrag att under en treårsperiod årligen rapportera utvecklingen när det gäller användningen av avskiljning och de åtgärder som vidtagits för att systematiskt minska användningen.

Utskottet vill understryka att det i likhet med regeringen anser att det är av stor betydelse att bestämmelsen om avskiljning är restriktivt utformad och att den tillämpas på ett rättssäkert sätt. Utskottet förutsätter även att regeringen

noggrant följer frågan så att åtgärden på sikt helt ska kunna avskaffas. Mot den bakgrunden är utskottet inte berett att nu föreslå något initiativ av riksdagen på området. Motionerna 2017/18:4046 (V) yrkande 3, 2017/18:4059 (SD) yrkandena 4–7 och 2017/18:4067 (L, KD, C) avstyrks därmed.

Vidare konstaterar utskottet att vård i enskildhet är en ingripande åtgärd. Utskottet anser därför i likhet med regeringen att det är viktigt att vården har ett tydligt syfte och innehåll samt att vården är individuellt anpassad efter barnets eller den unges särskilda behov. Utskottet konstaterar även att lagstiftningen reglerar att en fråga om vård i enskildhet ska prövas fortlöpande och alltid omprövas inom sju dagar från senaste prövning. Med det anförda finner utskottet inte anledning att vidta någon åtgärd med anledning av motion 2017/18:4046 (V) yrkande 2. Motionsyrkandet bör avslås.

När det gäller frågor om samråd med socialnämnden delar utskottet regeringens bedömning att behovet av en samrådsskyldighet inte är klarlagt. Det kan även nämnas att det finns vissa oklarheter i utredningens föreslagna samrådsförfarande. Utskottet finner därför inte skäl att föreslå något initiativ med anledning av motion 2017/18:4059 (SD) yrkande 8. Yrkandet avstyrks.

Avslutningsvis konstaterar utskottet att IVO utövar tillsyn över socialtjänsten och verksamhet vid särskilda ungdomshem och LVM-hem som drivs av Sis. Utskottet finner inte skäl att nu föreslå någon åtgärd från riksdagen med anledning av motion 2017/18:4046 (V) yrkande 1. Motionsyrkandet bör avslås.

Reservationer

1. Proportionalitetsprincipen, punkt 2 (SD)

av Per Ramhorn (SD) och Christina Östberg (SD).

Förslag till riksdagsbeslut

Vi anser att förslaget till riksdagsbeslut under punkt 2 borde ha följande lydelse:

Riksdagen ställer sig bakom det som anförs i reservationen och tillkännager detta för regeringen.

Därmed bifaller riksdagen motion
2017/18:4059 av Christina Östberg m.fl. (SD) yrkande 1.

Ställningstagande

Vi anser att åtgärder mot barn eller unga bara ska få användas om nyttan med åtgärden klart överväger det intrång och de skaderisker åtgärden kan innebära för barnet eller den unge. Vi anser även att åtgärder inte får användas som någon form av bestraffning. Vi ställer oss därför bakom det som Utredningen om tvångsvård för barn och unga föreslår om att proportionalitetsprincipen ska kompletteras med ett nytt stycke i LVU, LSU och LVM. Vi anser att regeringen bör återkomma till riksdagen med ett förslag i den delen.

2. Förbud mot innehav av berusningsmedel m.m., punkt 3 (SD)

av Per Ramhorn (SD) och Christina Östberg (SD).

Förslag till riksdagsbeslut

Vi anser att förslaget till riksdagsbeslut under punkt 3 borde ha följande lydelse:

Riksdagen ställer sig bakom det som anförs i reservationen och tillkännager detta för regeringen.

Därmed bifaller riksdagen motion
2017/18:4059 av Christina Östberg m.fl. (SD) yrkande 2.

Ställningstagande

Vi anser inte att berusningsmedel, medel som avses i lagen om förbud mot vissa dopningsmedel, varor som omfattas av lagen om förbud mot vissa hälsofarliga varor och föremål som kan ha med missbruk att göra hör hemma på en vårdinrättning. Vi anser därför att förbudet mot innehav av berusningsmedel m.m. ska utvidgas till att gälla generellt för samtliga som vårdas på särskilda

ungdomshem och LVM-hem. Regeringen bör ta fram ett förslag om detta och återkomma till riksdagen.

3. Kroppsvisitation och ytlig kroppsbesiktning, punkt 4 (SD)

av Per Ramhorn (SD) och Christina Östberg (SD).

Förslag till riksdagsbeslut

Vi anser att förslaget till riksdagsbeslut under punkt 4 borde ha följande lydelse:

Riksdagen ställer sig bakom det som anförs i reservationen och tillkännager detta för regeringen.

Därmed bifaller riksdagen motion
2017/18:4059 av Christina Östberg m.fl. (SD) yrkande 3.

Ställningstagande

Vi anser i likhet med Rädda Barnen att det ska vara en skyldighet att journalföra om barnet eller den unge har några önskemål och hur dessa ska beaktas. Det kan handla om att den intagne önskar att det ska vara en särskild person ur personalen som ska genomföra eller närvara vid en kroppsvisitation. Regeringen bör ta fram ett sådant förslag och återkomma till riksdagen.

4. Hållas i avskildhet, punkt 5 (C, V, L, KD)

av Emma Henriksson (KD), Anders W Jonsson (C), Barbro Westerholm (L) och Karin Rågsjö (V).

Förslag till riksdagsbeslut

Vi anser att förslaget till riksdagsbeslut under punkt 5 borde ha följande lydelse:

Riksdagen ställer sig bakom det som anförs i reservationen och tillkännager detta för regeringen.

Därmed bifaller riksdagen motionerna
2017/18:4046 av Maj Karlsson m.fl. (V) yrkande 3 och
2017/18:4067 av Christina Örnebjär m.fl. (L, KD, C) samt
avslår motion
2017/18:4059 av Christina Östberg m.fl. (SD) yrkandena 4–7.

Ställningstagande

Som Utredningen om tvångsvård för barn och unga påpekar finns det inga terapeutiska effekter med att avskilja ett barn. Vi delar vidare den bedömning som bl.a. Barnombudsmannen gör om att användningen av avskiljning inte kommer att upphöra så länge befogenheten finns. Ett förbud mot avskiljning

är som Rädna Barnen framhåller nödvändigt för att behovet av nya behandlingsmetoder och arbetssätt ska kunna tillgodoses i praktiken. Vi anser att regeringen bör ta fram ett förslag om detta och återkomma till riksdagen.

5. Hållas i avskildhet, punkt 5 (SD)

av Per Ramhorn (SD) och Christina Östberg (SD).

Förslag till riksdagsbeslut

Vi anser att förslaget till riksdagsbeslut under punkt 5 borde ha följande lydelse:

Riksdagen ställer sig bakom det som anförs i reservationen och tillkännager detta för regeringen.

Därmed bifaller riksdagen motion

2017/18:4059 av Christina Östberg m.fl. (SD) yrkandena 4–7 och avslår motionerna

2017/18:4046 av Maj Karlsson m.fl. (V) yrkande 3 och

2017/18:4067 av Christina Örnebjär m.fl. (L, KD, C).

Ställningstagande

Vi anser att det ibland kan vara för den unges bästa men också för omgivningens bästa att den unge hålls i avskildhet, dock med beaktande av proportionalitetsprincipen. Vi anser därför, i likhet med Utredningen om tvångsvård för barn och unga, att den maximala tiden för avskiljning ska kortas ned från 24 timmar till 1 timme.

Utredningen föreslår även att avskiljning ska differentieras i två nivåer, avskiljning med öppen respektive låst dörr. Eftersom olika situationer kräver olika åtgärder anser vi att det kan vara bra att kunna välja mellan avskiljning med öppen dörr och avskiljning med låst dörr.

Vidare delar vi Advokatsamfundets kritik om att det inte framgår hur lång tid som måste gå innan nästa beslut om avskiljning kan påbörjas eller hur många avskiljningar det enskilda barnet ska kunna utsättas för per månad eller år. I dag finns inte några sådana bestämmelser om tidsfrister och inte heller någon begränsning av antalet beslut om avskiljning för ett enskilt barn. Vi anser att ett tydligare regelverk behövs.

Slutligen anser vi att det vid en avskiljning kommer att bli svårt att begära en medicinsk bedömning från sjukvårdspersonal när den maximala tiden för avskiljning kortas ned. I vissa fall saknas det även behov av att kontakta sjukvårdspersonal. Vi anser därför att en läkare eller sjuksköterska inte ska behöva yttra sig över en avskiljning.

Regeringen bör ta fram förslag i dessa delar och återkomma till riksdagen.

6. Vård i enskildhet, punkt 6 (V)

av Karin Rågsjö (V).

Förslag till riksdagsbeslut

Jag anser att förslaget till riksdagsbeslut under punkt 6 borde ha följande lydelse:

Riksdagen ställer sig bakom det som anförs i reservationen och tillkännager detta för regeringen.

Därmed bifaller riksdagen motion
2017/18:4046 av Maj Karlsson m.fl. (V) yrkande 2.

Ställningstagande

Jag är kritisk till att möjligheten till vård i enskildhet ges under så lång tid. Det finns tyvärr exempel på barn och unga som vårdats på detta sätt under lång tid, vilket jag starkt motsätter mig. Sis egen kartläggning av vård i enskildhet visar att de unga själva upplevde att de inte fått en tydlig beskrivning av vilken vård de ansågs vara i behov av och på vilket sätt den skulle bedrivas. Att som regeringen föreslår endast lägga till skrivningar om att vården ska vara individuellt anpassad räcker dessvärre inte. Mot denna bakgrund anser jag att möjligheten till vård i enskildhet ska begränsas till 30 dagar. Regeringen bör ta fram ett förslag om detta och återkomma till riksdagen.

7. Samråd med socialnämnden, punkt 7 (SD)

av Per Ramhorn (SD) och Christina Östberg (SD).

Förslag till riksdagsbeslut

Vi anser att förslaget till riksdagsbeslut under punkt 7 borde ha följande lydelse:

Riksdagen ställer sig bakom det som anförs i reservationen och tillkännager detta för regeringen.

Därmed bifaller riksdagen motion
2017/18:4059 av Christina Östberg m.fl. (SD) yrkande 8.

Ställningstagande

Vi anser i likhet med Utredningen om tvångsvård för barn och unga att socialnämnden ska involveras och att beslut om vård vid låsbar enhet, begränsningar i rätten att ta emot besök och rätten att kommunicera med andra samt vård i enskildhet ska föregås av en mer omfattande beredning. Vi anser att regeringen bör ta fram förslag om detta och återkomma till riksdagen.

8. Tillsyn och uppföljning, punkt 8 (V)

av Karin Rågsjö (V).

Förslag till riksdagsbeslut

Jag anser att förslaget till riksdagsbeslut under punkt 8 borde ha följande lydelse:

Riksdagen ställer sig bakom det som anförs i reservationen och tillkännager detta för regeringen.

Därmed bifaller riksdagen motion
2017/18:4046 av Maj Karlsson m.fl. (V) yrkande 1.

Ställningstagande

Det är viktigt att människor i allmänhet och barn och unga i synnerhet har någonstans att vända sig om de har blivit felaktigt behandlade av myndighetsutövande instanser som socialtjänsten. Det är några av de mest utsatta grupperna i samhället som har kontakt med socialtjänsten. Mot den bakgrunden anser jag att det är viktigt att det finns en välfungerande tillsyn av de särskilda ungdomshemmen och LVM-hemmen. Jag anser att det bör utredas hur tillsynen och uppföljningen av särskilda ungdomshem och LVM-hem kan förbättras. Regeringen bör utreda detta och återkomma till riksdagen.

BILAGA 1

Förteckning över behandlade förslag

Propositionen

Proposition 2017/18:169 Stärkt rättssäkerhet vid genomförande av särskilda befogenheter på särskilda ungdomshem och LVM-hem:

1. Riksdagen antar regeringens förslag till lag om förbud mot innehav av berusningsmedel m.m. vid hem för vård eller boende.
2. Riksdagen antar regeringens förslag till lag om ändring i lagen (1971:289) om allmänna förvaltningsdomstolar.
3. Riksdagen antar regeringens förslag till lag om ändring i lagen (1988:870) om vård av missbrukare i vissa fall.
4. Riksdagen antar regeringens förslag till lag om ändring i lagen (1990:52) med särskilda bestämmelser om vård av unga.
5. Riksdagen antar regeringens förslag till lag om ändring i lagen (1998:603) om verkställighet av sluten ungdomsvård.
6. Riksdagen antar regeringens förslag till lag om ändring i socialtjänstlagen (2001:453).

Följdmotionerna

2017/18:4046 av Maj Karlsson m.fl. (V):

1. Riksdagen ställer sig bakom det som anförs i motionen om att det bör utredas hur tillsynen och uppföljningen av ungdomshem och LVM-hem kan förbättras och tillkännager detta för regeringen.
2. Riksdagen ställer sig bakom det som anförs i motionen om att möjligheten till vård i enskildhet ska begränsas till 30 dagar och tillkännager detta för regeringen.
3. Riksdagen ställer sig bakom det som anförs i motionen om att möjligheten till åtgärden avskiljning bör avskaffas och tillkännager detta för regeringen.

2017/18:4059 av Christina Östberg m.fl. (SD):

1. Riksdagen ställer sig bakom det som anförs i motionen om att proportionalitetsprincipen ska kompletteras med ett nytt stycke i LVU, LSU och LVM och tillkännager detta för regeringen.
2. Riksdagen ställer sig bakom det som anförs i motionen om att förbudet mot innehav av berusningsmedel m.m. ska utvidgas till att gälla generellt för samtliga som vårdas på särskilda ungdomshem och LVM-hem, och detta tillkännager riksdagen för regeringen.

3. Riksdagen ställer sig bakom det som anförs i motionen om att det ska finnas en skyldighet att journalföra barnets eller den unges önskemål och hur dessa ska beaktas och tillkännager detta för regeringen.
4. Riksdagen ställer sig bakom det som anförs i motionen om att den maximala tiden för avskiljning bör kortas ned från 24 timmar till 1 timme och tillkännager detta för regeringen.
5. Riksdagen ställer sig bakom det som anförs i motionen om att avskiljning ska differentieras i två nivåer och tillkännager detta för regeringen.
6. Riksdagen ställer sig bakom det som anförs i motionen om att införa ett tydligare regelverk för tidsfrister mellan avskiljningarna och en begränsning av antalet beslut om avskiljning per år eller månad och tillkännager detta för regeringen.
7. Riksdagen ställer sig bakom det som anförs i motionen om att en läkare eller sjuksköterska inte ska behöva yttra sig över en avskiljning och tillkännager detta för regeringen.
8. Riksdagen ställer sig bakom det som anförs i motionen om att socialnämnden ska involveras och beslut ska föregås av en mer omfattande beredning vid beslut om vård vid låsbar enhet, om begränsningar i rätten att ta emot besök och rätten att kommunicera med andra samt om vård i enskildhet och tillkännager detta för regeringen.

2017/18:4067 av Christina Örnebjär m.fl. (L, KD, C):

Riksdagen ställer sig bakom det som anförs i motionen om att avskiljning inte ska vara tillåten och tillkännager detta för regeringen.

BILAGA 2

Regeringens lagförslag

1 Förslag till lag om förbud mot innehav av berusningsmedel m.m. vid hem för vård eller boende

Härigenom föreskrivs följande.

1 § Denna lag tillämpas vid hem för vård eller boende som drivs av en kommun eller ett landsting. Lagen tillämpas också i sådan enskild verksamhet i form av hem för vård eller boende som har tillstånd enligt 7 kap. 1 § första stycket 1 socialtjänstlagen (2001:453).

Lagen tillämpas inte vid sådana särskilda boendeformer som avses i 5 kap. 5 § andra stycket eller 5 kap. 7 § tredje stycket socialtjänstlagen. Lagen tillämpas inte heller vid hem för vård eller boende som Statens institutionsstyrelse driver eller med stöd av 6 kap. 3 § andra stycket socialtjänstlagen uppdragit åt en kommun eller ett landsting att driva.

2 § Den som förestår verksamheten vid hemmet får besluta att de som vårdas där inte får inneha

1. alkoholhaltiga drycker,
2. andra berusningsmedel,
3. injektionssprutor, kanyler eller andra föremål som är särskilt ägnade att användas för missbruk av eller annan befattning med narkotika, eller
4. någon annan egendom som kan skada den som vårdas eller någon annan eller äventyra säkerheten vid hemmet.

3 § Om egendom som omfattas av ett beslut enligt 2 § påträffas inom hemmet får den omhändertas. Detsamma gäller narkotika, sådana medel som avses i lagen (1991:1969) om förbud mot vissa dopningsmedel och sådana varor som omfattas av lagen (1999:42) om förbud mot hälsofarliga varor.

4 § Om egendom som har omhändertagits enligt 3 § kan antas bli förverkad enligt 36 kap. 3 § brottsbalken, 6 § narkotikastrafflagen (1968:64), 5 § lagen (1988:254) om förbud beträffande knivar och andra farliga föremål, 5 § lagen (1991:1969) om förbud mot vissa dopningsmedel, 9 kap. 5 § vapenlagen (1996:67) eller 5 § lagen (1999:42) om förbud mot vissa hälsofarliga varor, ska den som förestår verksamheten vid hemmet skyndsamt anmäla omhändertagandet till Polismyndigheten. Beslutet att omhänderta egendomen får bestå tills frågan om huruvida egendomen ska tas i beslag har prövats.

5 § Den som förestår verksamheten vid hemmet ska låta förstöra omhändertagen egendom som avses i 2 § 1–3 om värdet är ringa eller det

annars kan anses försvarligt. I annat fall får egendomen säljas. Belopp som erhållits vid försäljningen tillfaller staten.

6 § Beslut att förstöra eller sälja egendom enligt 5 § får överklagas till allmän förvaltningsdomstol.

Den som driver ett hem för vård eller boende är motpart till den enskilde som överklagar ett beslut att förstöra eller sälja egendom enligt 5 §.

Prövningstillstånd krävs vid överklagande till kammarrätten.

Denna lag träder i kraft den 1 oktober 2018.

2 Förslag till lag om ändring i lagen (1971:289) om allmänna förvaltningsdomstolar

Härigenom föreskrivs att 18 § lagen (1971:289) om allmänna förvaltningsdomstolar¹ ska ha följande lydelse.

Nuvarande lydelse

Föreslagen lydelse

18 §²

En förvaltningsrätt är domför med en lagfaren domare ensam

1. vid åtgärder som endast avser måls beredande,
2. vid förhör med vittne eller sakkunnig som begärts av en annan förvaltningsrätt,
3. vid beslut som endast avser rättelse av felräkning, felskrivning eller annat uppenbart förbiseende, och
4. vid annat beslut som inte innefattar slutligt avgörande av mål.

Om det inte är påkallat av särskild anledning att målet prövas av fullsutten rätt, är en förvaltningsrätt domför med en lagfaren domare ensam vid beslut som inte innefattar prövning av målet i sak.

Åtgärder som endast avser beredandet av ett mål och som inte är av sådant slag att de bör förbehållas lagfarna domare, får utföras av någon annan som har tillräcklig kunskap och erfarenhet och som är anställd vid en allmän förvaltningsdomstol, en allmän domstol eller en hyresnämnd. Regeringen kan med stöd av 8 kap. 7 § regeringsformen meddela närmare föreskrifter om detta.

Vad som sägs i andra stycket gäller även vid avgörande i sak av

1. mål av enkel beskaffenhet,
2. mål om bevissäkring och betalningssäkring enligt skatteförfarandelagen (2011:1244), om besiktning enligt fastighetstaxeringslagen (1979:1152), om en uppgifts eller handlings undantagande från kontroll enligt skatteförfarandelagen eller någon annan skatteförfattning,
3. mål om omedelbart omhändertagande enligt 6 § lagen (1990:52) med särskilda bestämmelser om vård av unga, mål om vård *i enskildhet* enligt 15 b § samma lag, mål om avskildhet enligt 15 c § samma lag, mål om tillfälligt flyttningsförbud enligt 27 § samma lag, mål om omedelbart omhändertagande enligt 13 § lagen (1988:870) om vård av missbrukare i vissa fall, mål om vård *i enskildhet eller avskildhet* enligt 34 § samma lag, mål om vård *i enskildhet* enligt 14 § lagen (1998:603)
3. mål om omedelbart omhändertagande enligt 6 § lagen (1990:52) med särskilda bestämmelser om vård av unga, mål om vård *vid en läsbar enhet* enligt 15 b § samma lag, mål om avskildhet enligt 15 c § samma lag, *mål om vård i enskildhet enligt 15 d § samma lag*, mål om tillfälligt flyttningsförbud enligt 27 § samma lag, mål om omedelbart omhändertagande enligt 13 § lagen (1988:870) om vård av missbrukare i vissa fall, *mål om vård i enskildhet enligt 34 a § samma*

¹ Lagen omtryckt 1981:1323.

² Senaste lydelse 2017:543.

om verkställighet av sluten ungdomsvård, mål om avskildhet enligt 17 § samma lag, mål om tillfällig isolering enligt 5 kap. 3 § smittskyddslagen (2004:168), mål enligt 12 § första stycket och 33 § lagen (1991:1128) om psykiatrisk tvångsvård, mål enligt 18 § första stycket 3–5 och 9 när det gäller de fall då vården inte har förenats med särskild utskrivningsprövning eller 6 lagen (1991:1129) om rättspsykiatrisk vård, mål om förvar och uppsikt enligt utlänningslagen (2005:716), mål enligt lagen (1974:202) om beräkning av strafftid m.m., mål enligt fängelselagen (2010:610) och mål enligt lagen (1963:193) om samarbete med Danmark, Finland, Island och Norge angående verkställighet av straff m.m.,

lag, mål om avskildhet enligt 34 b § samma lag, mål om vård vid en läsbar enhet enligt 14 § lagen (1998:603) om verkställighet av sluten ungdomsvård, mål om vård i enskildhet enligt 14 a § samma lag, mål om avskildhet enligt 17 § samma lag, mål om tillfällig isolering enligt 5 kap. 3 § smittskyddslagen (2004:168), mål enligt 12 § första stycket och 33 § lagen (1991:1128) om psykiatrisk tvångsvård, mål enligt 18 § första stycket 3–5 och 9 när det gäller de fall då vården inte har förenats med särskild utskrivningsprövning eller 6 lagen (1991:1129) om rättspsykiatrisk vård, mål om förvar och uppsikt enligt utlänningslagen (2005:716), mål enligt lagen (1974:202) om beräkning av strafftid m.m., mål enligt fängelselagen (2010:610) och mål enligt lagen (1963:193) om samarbete med Danmark, Finland, Island och Norge angående verkställighet av straff m.m.,

4. mål enligt folkbokföringsförfattningarna, mål om preliminär skatt eller om anstånd med att betala skatt eller avgifter enligt skatteförfattningarna,

5. mål enligt lagen (2016:1145) om offentlig upphandling, lagen (2016:1146) om upphandling inom försörjningssektorerna, lagen (2016:1147) om upphandling av koncessioner eller lagen (2011:1029) om upphandling på försvars- och säkerhetsområdet,

6. mål som avser en fråga av betydelse för inkomstbeskattningen, dock endast om värdet av vad som yrkas i målet uppenbart inte överstiger hälften av prisbasbeloppet enligt 2 kap. 6 och 7 §§ socialförsäkringsbalken,

7. mål enligt lagen (2004:629) om trängselskatt, och

8. mål enligt lagen (2008:962) om valfrihetssystem och lagen (2013:311) om valfrihetssystem i fråga om tjänster för elektronisk identifiering.

Denna lag träder i kraft den 1 oktober 2018.

3 Förslag till lag om ändring i lagen (1988:870) om vård av missbrukare i vissa fall

Härigenom föreskrivs i fråga om lagen (1988:870) om vård av missbrukare i vissa fall

dels att 25, 32, 32 a, 33, 33 a, 34, 36, 36 b och 44 §§ ska ha följande lydelse,

dels att det ska införas fyra nya paragrafer, 32 b, 32 c, 34 a och 34 b §§, av följande lydelse.

Nuvarande lydelse

Föreslagen lydelse

25 §¹

Om beslut har fattats om tvångsvård eller omedelbart omhändertagande enligt denna lag *skall* Statens institutionsstyrelse efter anmälan av socialnämnden anvisa plats i ett LVM-hem.

Om beslut har fattats om tvångsvård eller omedelbart omhändertagande enligt denna lag *ska* Statens institutionsstyrelse efter anmälan av socialnämnden anvisa plats i ett LVM-hem. *I akuta situationer ska Statens institutionsstyrelse omedelbart anvisa en sådan plats.*

Statens institutionsstyrelse beslutar om intagning i och om utskrivning från ett LVM-hem.

Statens institutionsstyrelse får besluta att en intagen *skall* flyttas till ett annat LVM-hem, om det anses lämpligt från vårdsynpunkt.

Statens institutionsstyrelse får besluta att en intagen *ska* flyttas till ett annat LVM-hem, om det anses lämpligt från vårdsynpunkt.

32 §²

Om det behövs, får den som vårdas enligt denna lag kroppsvisiteras eller ytligt kroppsbesiktigas, vid ankomsten till LVM-hemmet, för kontroll av att *han eller hon* inte bär på sig något som inte får *innehas där*. Detsamma gäller om det under vistelsen i hemmet uppkommer misstanke att sådan egendom *skall* påträffas hos honom eller henne.

Om det behövs, får den som vårdas enligt denna lag kroppsvisiteras eller ytligt kroppsbesiktigas, vid ankomsten till LVM-hemmet, för kontroll av att *denne* inte bär på sig något som *han eller hon enligt 31 §* inte får *inneha*. Detsamma gäller om det under vistelsen i hemmet uppkommer misstanke att sådan egendom *ska* påträffas hos honom eller henne.

En kroppsvisitation eller ytlig kroppsbesiktning ska genomföras i närvaro av ett vittne om inte den intagne avstår från den rätten.

¹ Senaste lydelse 2005:467.

² Senaste lydelse 2005:467.

All den hänsyn som omständigheterna medger *skall* iakttas vid kroppsvisitation och ytlig kroppsbesiktning. *Om möjligt skall ett vittne närvara.*

All den hänsyn som omständigheterna medger *ska* iakttas vid kroppsvisitation och ytlig kroppsbesiktning.

32 a §³

Den intagne är, om inte annat motiveras av medicinska eller liknande skäl, *skyldig att efter uppmaning lämna blod-, urin-, utandnings-, saliv- eller svettprov* för kontroll av om han eller hon är påverkad av narkotika, alkoholhaltiga drycker, andra berusningsmedel, sådant medel som avses i 1 § lagen (1991:1969) om förbud mot vissa dopningsmedel eller sådan vara som omfattas av lagen (1999:42) om förbud mot vissa hälsofarliga varor, *om det kan misstänkas att den intagne är påverkad av något sådant medel eller någon sådan vara.*

Den intagne är, om inte annat motiveras av medicinska eller liknande skäl, *skyldig att vid ankoms-ten till LVM-hemmet lämna blod-, urin-, utandnings-, saliv- eller svettprov* för kontroll av om han eller hon är påverkad av narkotika, alkoholhaltiga drycker, andra berusningsmedel, sådant medel som avses i 1 § lagen (1991:1969) om förbud mot vissa dopningsmedel eller sådan vara som omfattas av lagen (1999:42) om förbud mot vissa hälsofarliga varor. *Den intagne får uppmanas att lämna prov endast om det finns anledning till det.*

Första stycket första meningen gäller också om det under vistelsen i hemmet kan misstänkas att den intagne är påverkad av någon sådan dryck eller vara eller något sådant medel som anges i första stycket.

32 b §

Om det behövs för att genomföra vården eller upprätthålla ordningen vid hemmet, får den intagnes bostadsrum och andra slutna förvaringsställen som den intagne disponerar undersökas (rumsvisitation). En rumsvisitation får endast utföras för att söka efter föremål som den intagne enligt 31 § inte får inneha.

En rumsvisitation ska genomföras i närvaro av ett vittne. All den hänsyn som omständigheterna medger ska iakttas.

³ Senaste lydelse 2011:737.

32 c §

Om det behövs för att genomföra vården eller upprätthålla ordningen vid hemmet, får säkerhetskontroll genomföras med metalldetektor eller annan liknande anordning på de LVM-hem som Statens institutionsstyrelse bestämmer. Det ska för varje LVM-hem anges i vilka situationer kontroller får genomföras på intagna som vårdas enligt denna lag. Sådan kontroll får bara genomföras för att söka efter föremål som den intagne enligt 31 § inte får inneha.

33 §⁴

Bestämmelserna i 31 och 32 §§ skall gälla för alla som vårdas i ett LVM-hem, om det är nödvändigt för att genomföra vården och upprätthålla ordningen vid hemmet och regeringen eller, efter regeringens bemyndigande, Statens institutionsstyrelse medger det.

Bestämmelserna i 31, 32, 32 b och 32 c §§ ska gälla för alla som vårdas i ett LVM-hem, om det är nödvändigt för att genomföra vården och upprätthålla ordningen vid hemmet och regeringen eller, efter regeringens bemyndigande, Statens institutionsstyrelse medger det.

33 a §⁵

Den som vårdas enligt denna lag i ett LVM-hem har rätt att *ringa och ta emot telefonsamtal* samt ta emot besök i den utsträckning som *lämpligen kan ske*. Den intagne får dock *förvägras telefonsamtal* och besök om det kan äventyra vården eller ordningen vid hemmet.

Den som vårdas enligt denna lag i ett LVM-hem har rätt att *använda elektroniska kommunikationstjänster* samt ta emot besök i den utsträckning *det är lämpligt*. Den intagnes rätt att *använda elektroniska kommunikationstjänster* och *ta emot besök* får dock *vägras eller begränsas*, om det kan äventyra vården eller ordningen vid hemmet.

Ett beslut om inskränkning i rätten att använda elektroniska kommunikationstjänster eller ta emot besök får gälla i högst 14 dagar. När det inte längre finns förutsättningar för beslutet ska det upphävas.

⁴ Senaste lydelse 1993:3.

⁵ Senaste lydelse 2005:467.

I lagen (1996:981) om besöksinskränkningar vid viss tvångsvård finns bestämmelser om besök på vårdinstitutioner enligt denna lag.

34 §⁶

Den som vårdas enligt denna lag i ett LVM-hem för särskilt noggrann tillsyn får hindras att lämna hemmet och i övrigt underkastas den begränsning i rörelsefriheten som är nödvändig för att vården *skall* kunna genomföras.

Den intagne får beredas vård vid en enhet inom hemmet som är läsbar eller på annat sätt inrättad för särskilt noggrann tillsyn, om det är nödvändigt med hänsyn till den intagnes, övriga intagnas eller personalens säkerhet, eller om det är nödvändigt för att förhindra att den intagne avviker eller för att i övrigt genomföra vården. *Om det krävs med hänsyn till den intagnes speciella behov av vård, hans eller hennes säkerhet eller övriga intagnas säkerhet får en intagen på en sådan enhet hindras från att träffa andra intagna (vård i enskildhet).*

Den intagne får vårdas inom en sådan enhet under högst två månader i följd. Om särskilda behandlingsskäl föranleder det, får dock vården vid enheten pågå längre tid, förutsatt att *något* av de *fall* som anges i andra stycket fortfarande *föreligger* och att den intagne samtidigt ges möjlighet till vistelse i öppnare former eller utanför hemmet. *En fråga om vård i enskildhet skall prövas fortlöpande och alltid omprövas inom sju dagar från senaste prövning.*

Den som vårdas enligt denna lag i ett LVM-hem för särskilt noggrann tillsyn får hindras att lämna hemmet och i övrigt underkastas den begränsning i rörelsefriheten som är nödvändig för att vården *ska* kunna genomföras.

Den intagne får beredas vård vid en enhet inom hemmet som är läsbar eller på *något* annat sätt inrättad för särskilt noggrann tillsyn (*vård vid läsbar enhet*),

1. om det är nödvändigt med hänsyn till den intagnes, övriga intagnas eller personalens säkerhet, eller

2. om det är nödvändigt för att förhindra att den intagne avviker eller för att i övrigt genomföra vården.

Den som vårdas vid en läsbar enhet ska ges möjlighet att dagligen vistas utomhus och ges möjlighet att ägna sig åt fysisk aktivitet eller någon annan fritidssysselsättning.

Den intagne får vårdas inom en sådan enhet under högst två månader i följd. Om särskilda behandlingsskäl föranleder det, får dock vården vid enheten pågå längre tid, förutsatt att *någon* av de *omständigheter* som anges i andra stycket fortfarande *gäller* och att den intagne samtidigt ges möjlighet till vistelse i öppnare former eller utanför hemmet.

⁶ Senaste lydelse 2003:416.

Om det är särskilt påkallat på grund av att den intagne uppträder våldsamt eller är så påverkad av berusningsmedel att han eller hon inte kan hållas till ordningen, får den intagne hållas i avskildhet. Han eller hon skall då stå under fortlöpande uppsikt av personalen. Den intagne får dock inte hållas i sådan avskildhet längre tid än vad som är oundgängligen nödvändigt och inte i något fall under längre tid än 24 timmar i följd.

34 a §

Om det krävs med hänsyn till den intagnes speciella behov av vård, hans eller hennes säkerhet eller övriga intagnas säkerhet får en intagen hindras från att träffa andra intagna (vård i enskildhet).

Vård i enskildhet ska vara anpassad efter den intagnes individuella vårdbehov.

En fråga om vård i enskildhet ska prövas fortlöpande och alltid omprövas inom sju dagar från senaste prövning.

34 b §

Om det är särskilt påkallat på grund av att den intagne uppträder våldsamt eller är så påverkad av berusningsmedel att han eller hon inte kan hållas till ordningen, får den intagne hållas i avskildhet. Han eller hon ska då stå under fortlöpande uppsikt av personalen. Den intagne får dock inte hållas i sådan avskildhet längre tid än vad som är oundgängligen nödvändigt och inte i något fall under längre tid än 24 timmar i följd.

36 §⁷

Har alkoholhaltiga drycker, narkotika, flyktiga lösningsmedel, så-

Har alkoholhaltiga drycker, narkotika, flyktiga lösningsmedel, så-

⁷ Senaste lydelse 2005:467.

dana medel som avses i lagen (1991:1969) om förbud mot vissa dopningsmedel eller sådana varor som omfattas av lagen (1999:42) om förbud mot vissa hälsofarliga varor omhändertagits enligt 31 eller 35 § eller påträffats inom ett LVM-hem utan att det finns någon känd ägare till dem, *skall* Statens institutionsstyrelse låta förstöra eller *försälja* egendomen enligt bestämmelserna om beslagtagna egendom i 2 § *första stycket 1* lagen (1958:205) om förverkande av alkoholhaltiga drycker m.m. Belopp som erhålls vid försäljning tillfaller staten.

Detsamma *skall* gälla i fråga om injektionssprutor, kanyler och andra föremål som är särskilt ägnade att användas för missbruk av eller annan befattningsmedel med narkotika.

dana medel som avses i lagen (1991:1969) om förbud mot vissa dopningsmedel eller sådana varor som omfattas av lagen (1999:42) om förbud mot vissa hälsofarliga varor omhändertagits enligt 31 eller 35 § eller påträffats inom ett LVM-hem utan att det finns någon känd ägare till dem, *ska* Statens institutionsstyrelse låta förstöra eller *sälja* egendomen enligt bestämmelserna om beslagtagna egendom i 2 § *1 första stycket* lagen (1958:205) om förverkande av alkoholhaltiga drycker m.m. Belopp som erhålls vid försäljning tillfaller staten.

Detsamma *ska* gälla i fråga om injektionssprutor, kanyler och andra föremål som är särskilt ägnade att användas för missbruk av eller annan befattningsmedel med narkotika.

36 b §⁸

I 25, 27, 33 och 36 §§ finns bestämmelser om att beslut fattas av Statens institutionsstyrelse. Härutöver fattas beslut enligt 31–32 a och 33 a–35 §§ av Statens institutionsstyrelse.

Beslut om överflyttning enligt 25 § tredje stycket får förordnas att gälla omedelbart, om det behövs från vårdsynpunkt. Andra beslut av Statens institutionsstyrelse gäller omedelbart om inte något annat förordnas.

44 §⁹

Beslut av Statens institutionsstyrelse enligt denna lag får överklagas av den enskilde *hos förvaltningsrätten*, om beslutet

1. gäller överflyttning eller avslag på begäran om utskrivning enligt 25 §,

2. innebär inskränkningar i särskilt fall av rätten för den som vistas i hemmet att enligt 33 a § *föra telefonsamtal* eller ta emot besök,

I 25, 27, 32 c, 33 och 36 §§ finns bestämmelser om att beslut fattas av Statens institutionsstyrelse. Härutöver fattas beslut enligt 31–32 b och 33 a–35 §§ av Statens institutionsstyrelse.

Beslut av Statens institutionsstyrelse enligt denna lag får överklagas av den enskilde *till allmän förvaltningsdomstol*, om beslutet

1. gäller överflyttning eller avslag på begäran om utskrivning enligt 25 §,

2. innebär inskränkningar i särskilt fall av rätten för den som vistas i hemmet att enligt 33 a § *använda elektroniska kommunikationstjänster* eller ta emot besök,

⁸ Senaste lydelse 2005:467.

⁹ Senaste lydelse 2009:800.

3. gäller vård i enskildhet eller avskildhet enligt 34 §, eller

3. gäller vård i enskildhet *enligt* 34 a § eller avskildhet enligt 34 b §, eller

4. gäller förstörande eller försäljning av egendom enligt 36 §.

Prövningstillstånd krävs vid överklagande till kammarrätten.

Andra beslut enligt denna lag av Statens institutionsstyrelse får inte överklagas.

Beslut om läkarundersökning enligt 9 § eller 11 § tredje stycket får inte överklagas.

Beslut om omhändertagande enligt 13 § första eller andra stycket får inte överklagas. Överklagande av rättens beslut om omhändertagande enligt 13 § tredje stycket är inte inskränkt till viss tid.

Denna lag träder i kraft den 1 oktober 2018.

4 Förslag till lag om ändring i lagen (1990:52) med särskilda bestämmelser om vård av unga

Härigenom föreskrivs i fråga om lagen (1990:52) med särskilda bestämmelser om vård av unga

dels att 12, 15 a–15 c, 17–18, 20–20 b, 39, 41 och 42 §§ ska ha följande lydelse,

dels att det ska införas fem nya paragrafer, 12 a, 15 d, 17 b, 17 c och 20 c §§, av följande lydelse.

Nuvarande lydelse

Föreslagen lydelse

12 §¹

För vård av unga som på någon grund som anges i 3 § behöver stå under särskilt noggrann tillsyn *skall* det finnas särskilda ungdomshem.

Om socialnämnden har beslutat att den unge *skall* vistas i ett hem som avses i första stycket *skall* Statens institutionsstyrelse anvisa plats i ett sådant hem.

Får någon som tillhör hälso- och sjukvårdspersonalen och är verksam vid ett särskilt ungdomshem kännedom om att den unge har en sådan smittsam sjukdom som enligt 1 kap. 3 § andra stycket smittskyddslagen (2004:168) utgör allmänfarlig sjukdom, skall Statens institutionsstyrelse underrättas, om det inte står klart att det inte finns risk för smittspridning.

För vård av unga som på någon grund som anges i 3 § behöver stå under särskilt noggrann tillsyn *ska* det finnas särskilda ungdomshem.

Om socialnämnden har beslutat att den unge *ska* vistas i ett hem som avses i första stycket *ska* Statens institutionsstyrelse anvisa plats i ett sådant hem. *I akuta situationer ska Statens institutionsstyrelse omedelbart anvisa en sådan plats.*

12 a §

Om den unge är placerad på ett särskilt ungdomshem och vårdas eller har vårdats på sjukhus, ska verksamhetschefen vid vårdenheten genast underrätta Statens institutionsstyrelse om den unge önskar lämna eller redan har lämnat vårdenheten.

¹ Senaste lydelse 2005:468.

Får någon som tillhör hälso- och sjukvårdspersonalen och är verksam vid ett särskilt ungdomshem kännedom om att den unge har en sådan smittsam sjukdom som enligt 1 kap. 3 § andra stycket smittskyddslagen (2004:168) utgör en allmänfarlig sjukdom, ska Statens institutionsstyrelse underlättas, om det inte står klart att det inte finns någon risk för smittspridning.

15 a §²

Den intagne har rätt att ringa och ta emot telefonsamtal, ta emot besök samt vistas utanför hemmet i den utsträckning som lämpligen kan ske. Den intagne får dock vägras telefonsamtal och besök, om det kan äventyra vården eller ordningen vid hemmet.

En vistelse utanför hemmet skall avse en på förhand bestämd tid, dock högst fyra veckor.

Beslut om inskränkning i rätten att föra telefonsamtal eller ta emot besök samt om vistelse utanför hemmet fattas av Statens institutionsstyrelse. Beslut om vistelse utanför hemmet skall fattas efter samråd med socialnämnden.

I lagen (1996:981) om besöksinskränkningar vid viss tvångsvård finns bestämmelser om besök på vårdinstitutioner enligt denna lag.

15 b §³

Den intagne får beredas vård vid en enhet inom hemmet som är läs-

Den som omfattas av bestämmelserna i 15 § har rätt att använda elektroniska kommunikationstjänster, ta emot besök samt vistas utanför hemmet i den utsträckning det är lämpligt. För den som omfattas av 15 § får rätten att använda elektroniska kommunikationstjänster och ta emot besök vägras eller begränsas om det kan äventyra vården eller ordningen vid hemmet. Ett sådant beslut får gälla högst 14 dagar. När det inte längre finns förutsättningar för beslutet ska det upphävas.

Den som avses i första stycket får vistas utanför hemmet under en på förhand bestämd tid, dock högst fyra veckor.

Beslut om inskränkning i rätten att använda elektroniska kommunikationstjänster eller ta emot besök samt beslut om vistelse utanför hemmet fattas av Statens institutionsstyrelse. Beslut om vistelse utanför hemmet ska fattas efter samråd med socialnämnden.

Den som omfattas av bestämmelserna i 15 § får beredas vård

² Senaste lydelse 2005:468.

³ Senaste lydelse 2003:406.

bar eller på annat sätt inrättad för särskilt noggrann tillsyn, om det är nödvändigt med hänsyn till den *intagnes*, *övriga intagnas* eller *personalens* säkerhet, eller om det är nödvändigt för att förhindra att den *intagne* avviker eller för att i övrigt genomföra vården. *Om det krävs med hänsyn till den intagnes speciella behov av vård, hans eller hennes säkerhet eller övriga intagnas säkerhet, får en intagen på en sådan enhet hindras från att träffa andra intagna (vård i enskildhet).*

Den intagne får vårdas vid en sådan enhet under högst två månader i följd. Om särskilda behandlingsskäl föranleder det, får dock vården vid enheten pågå längre tid, förutsatt att något av de fall som anges i första stycket fortfarande föreligger och att den intagne samtidigt ges möjlighet till vistelse i öppnare former eller utanför hemmet. En fråga om vård i enskildhet skall prövas fortlöpande och alltid omprövas inom sju dagar från senaste prövning.

vid en enhet inom hemmet som är läsbar eller på något annat sätt inrättad för särskilt noggrann tillsyn (*vård vid läsbar enhet*),

1. om det är nödvändigt med hänsyn till den *unges* eller *andras* säkerhet, eller

2. om det är nödvändigt för att förhindra att den *unge* avviker eller för att i övrigt genomföra vården.

Den som vårdas vid en läsbar enhet ska ges möjlighet att dagligen vistas utomhus och ges möjlighet att ägna sig åt fysisk aktivitet eller någon annan fritidssysselsättning.

Vård vid en läsbar enhet får pågå under högst två månader i följd. Om särskilda behandlingsskäl föranleder det, får dock vården vid enheten pågå längre tid, förutsatt att någon av de omständigheter som anges i första stycket fortfarande gäller och att den unge samtidigt ges möjlighet till vistelse i öppnare former eller utanför hemmet.

15 c §⁴

Om det är särskilt påkallat på grund av att den *intagne* uppträder våldsamt eller är så påverkad av berusningsmedel att han eller hon inte kan hållas till ordningen, får den *intagne* hållas i avskildhet. *Han eller hon skall då stå under fortlöpande uppsikt av personalen. Den intagne får dock inte hållas i sådan avskildhet längre tid än vad*

Den som omfattas av bestämmelserna i 15 § får, om det är särskilt påkallat på grund av att den unge uppträder våldsamt eller är så påverkad av berusningsmedel att han eller hon inte kan hållas till ordningen, hållas i avskildhet. Den unge ska då stå under fortlöpande uppsikt av personalen och ha möjlighet att tillkalla personal. Han

⁴ Senaste lydelse 2003:406.

som är oundgängligen nödvändigt och inte i något fall under längre tid än 24 timmar i följd.

Är den intagne under 15 år skall läkare skyndsamt yttra sig om varje åtgärd som vidtas enligt första stycket. Om läkaren begär det skall åtgärden genast avbrytas.

eller hon får inte hållas i sådan avskildhet längre tid än vad som är oundgängligen nödvändigt och inte i något fall under längre tid än fyra timmar i följd.

En läkare eller sjuksköterska ska skyndsamt yttra sig om varje åtgärd som vidtas enligt första stycket. Om läkaren eller sjuksköterskan begär det, ska åtgärden genast avbrytas.

15 d §

Den som omfattas av bestämmelserna i 15 § får, om det krävs med hänsyn till hans eller hennes speciella behov av vård eller säkerhet eller säkerheten vid hemmet, hindras från att träffa andra som vårdas där (vård i enskildhet).

Vård i enskildhet ska vara anpassad efter den unges individuella vårdbehov.

En fråga om vård i enskildhet ska prövas fortlöpande och alltid omprövas inom sju dagar från senaste prövning.

17 §⁵

Om det behövs, får den som omfattas av bestämmelserna i 15 § kroppsvisiteras eller ytligt kroppsbesiktigas, vid ankomst till hemmet, för kontroll av att denne inte bär på sig något som han eller hon inte får inneha där. Detsamma gäller om det under vistelsen i hemmet uppkommer misstanke att sådan egendom skall påträffas hos honom eller henne.

Den som omfattas av bestämmelserna i 15 § får, om det behövs, kroppsvisiteras eller ytligt kroppsbesiktigas vid ankomst till hemmet för kontroll av att han eller hon inte bär på sig något som enligt 16 § inte får innehas. Detsamma gäller om det under vistelsen i hemmet uppkommer misstanke att sådan egendom ska påträffas hos honom eller henne.

En kroppsvisitation eller en ytlig kroppsbesiktning ska genomföras i närvaro av ett vittne om inte den unge avstår från den rätten.

Den unge ska tillfrågas om han eller hon önskar att någon särskild person ur personalen genomför

⁵ Senaste lydelse 2005:468.

eller närvarar vid kroppsvisitationen eller den ytliga kroppsbesiktningen. Den unges önskemål ska så långt det är möjligt tillgodoseas.

All den hänsyn som omständigheterna medger *skall* iakttas vid kroppsvisitation och ytlig kroppsbesiktning. *Om möjligt skall ett vittne närvara.*

All den hänsyn som omständigheterna medger *ska* iakttas vid kroppsvisitation och ytlig kroppsbesiktning.

17 a §⁶

Den intagne är, om inte annat motiveras av medicinska eller liknande skäl, skyldig att efter uppmaning lämna blod-, urin-, utandnings-, saliv- eller svettprov för kontroll av om han eller hon är påverkad av narkotika, alkoholhaltiga drycker, andra berusningsmedel, sådant medel som avses i 1 § lagen (1991:1969) om förbud mot vissa dopningsmedel eller sådan vara som omfattas av lagen (1999:42) om förbud mot vissa hälsofarliga varor, om det kan misstänkas att den intagne är påverkad av något sådant medel eller någon sådan vara.

Den som omfattas av bestämmelserna i 15 § är, om inte annat motiveras av medicinska eller liknande skäl, skyldig att vid ankomsten till hemmet lämna blod-, urin-, utandnings-, saliv- eller svettprov för kontroll av om han eller hon är påverkad av narkotika, alkoholhaltiga drycker, andra berusningsmedel, sådant medel som avses i 1 § lagen (1991:1969) om förbud mot vissa dopningsmedel eller sådan vara som omfattas av lagen (1999:42) om förbud mot vissa hälsofarliga varor. Den unge får uppmanas att lämna prov endast om det finns anledning till det.

Första stycket första meningen gäller också om det under vistelsen i hemmet kan misstänkas att den unge är påverkad av någon sådan dryck eller vara eller något sådant medel som anges i första stycket.

17 b §

Om det behövs för att genomföra vården eller upprätthålla ordningen vid hemmet, får bostadsrum och andra slutna förvaringsställen som disponeras av någon som omfattas av bestämmelserna i 15 § undersökas (rumsvisitation). En rumsvisitation får endast utföras för att

⁶ Senaste lydelse 2011:736.

söka efter föremål som den unge inte får inneha enligt 16 §.

En rumsvisitation ska genomföras i närvaro av ett vittne. All den hänsyn som omständigheterna medger ska iakttas.

17 c §

Om det behövs för att genomföra vården eller upprätthålla ordningen vid hemmet, får säkerhetskontroll genomföras med metalldetektor eller annan liknande anordning på de särskilda ungdomshem som Statens institutionsstyrelse bestämmer. Det ska för varje särskilt ungdomshem anges i vilka situationer kontroller får genomföras. Sådan kontroll får bara genomföras på unga som omfattas av bestämmelserna i 15 § för att söka efter föremål som den unge inte får inneha enligt 16 §.

18 §⁷

Bestämmelserna i 16 och 17 §§ *skall* gälla för alla som vårdas i ett hem för särskilt noggrann tillsyn, om det är nödvändigt för att genomföra vården och upprätthålla ordningen vid hemmet och regeringen, eller efter regeringens bemyndigande, Statens institutionsstyrelse medger det.

Bestämmelserna i 16, 17, 17 b och 17 c §§ *ska* gälla för alla som vårdas i ett hem för särskilt noggrann tillsyn, om det är nödvändigt för att genomföra vården och upprätthålla ordningen vid hemmet och regeringen, eller efter regeringens bemyndigande, Statens institutionsstyrelse medger det.

20 §⁸

Har narkotika, alkoholhaltiga drycker, andra berusningsmedel, sådana medel som avses i lagen (1991:1969) om förbud mot vissa dopningsmedel eller sådana varor som omfattas av lagen (1999:42) om förbud mot vissa hälsofarliga varor omhändertagits enligt 16 eller 19 § eller har sådan egendom påträffats inom ett hem för särskilt

Har narkotika, alkoholhaltiga drycker, andra berusningsmedel, sådana medel som avses i lagen (1991:1969) om förbud mot vissa dopningsmedel eller sådana varor som omfattas av lagen (1999:42) om förbud mot vissa hälsofarliga varor omhändertagits enligt 16 eller 19 § eller har sådan egendom påträffats inom ett hem för särskilt

⁷ Senaste lydelse 1993:2.

⁸ Senaste lydelse 2005:468.

noggrann tillsyn utan att det finns någon känd ägare till egendomen, *skall* Statens institutionsstyrelse låta förstöra eller *försälja* egendomen enligt bestämmelserna om beslagtagna egendom i 2 § *första stycket 1* lagen (1958:205) om förverkande av alkoholhaltiga drycker m.m. Belopp som har erhållits vid försäljning tillfaller staten.

Detsamma *skall* gälla i fråga om injektionssprutor, kanyler och andra föremål som är särskilt ägnade att användas för missbruk av eller annan befattningsmedel med narkotika.

noggrann tillsyn utan att det finns någon känd ägare till egendomen, *ska* Statens institutionsstyrelse låta förstöra eller *sälja* egendomen enligt bestämmelserna om beslagtagna egendom i 2 § *1 första stycket* lagen (1958:205) om förverkande av alkoholhaltiga drycker m.m. Belopp som har erhållits vid försäljning tillfaller staten.

Detsamma *ska* gälla i fråga om injektionssprutor, kanyler och andra föremål som är särskilt ägnade att användas för missbruk av eller annan befattningsmedel med narkotika.

20 a §⁹

Tvångsåtgärder enligt 15–15 c §§ och 17–19 §§ får användas endast om de står i rimlig proportion till syftet med åtgärden. Är mindre ingripande åtgärder tillräckliga, *skall* de användas.

Tvångsåtgärder enligt 15–15 d §§ och 17–19 §§ får användas endast om de står i rimlig proportion till syftet med åtgärden. Är mindre ingripande åtgärder tillräckliga, *ska* de användas.

20 b §¹⁰

I 15 a och 18–20 §§ finns bestämmelser om att beslut fattas av Statens institutionsstyrelse. Härutöver fattas beslut enligt 15 och 15 b–17 a §§ av Statens institutionsstyrelse.

I 15 a, 17 c och 18–20 §§ finns bestämmelser om att beslut fattas av Statens institutionsstyrelse. Härutöver fattas beslut enligt 15 och 15 b–17 b §§ av Statens institutionsstyrelse.

20 c §

Den unge ska erbjudas ett uppföljande samtal efter ett verkställt beslut om

1. *avskildhet enligt 15 c §,*
2. *kroppsvisitation och yttlig kroppsbesiktning enligt 17 §, eller*
3. *rumsvsitation enligt 17 b §.*

Under samtalet ska den unge få information om vad som var anledningen till att tvångsåtgärden behövde tillgripas och ges möjlig-

⁹ Senaste lydelse 2005:468.

¹⁰ Senaste lydelse 2005:468.

het att framföra sin uppfattning om den vidtagna åtgärden.

39 §¹¹

I mål och ärenden angående beredande av vård enligt 2 eller 3 §, omedelbart omhändertagande enligt 6 §, upphörande av vård enligt 21 §, flyttningsförbud enligt 24 § eller upphörande av flyttningsförbud enligt 26 § eller vid överklagande enligt 41 § första stycket 1 *skall* offentligt biträde förordnas för den som åtgärden avser samt för dennes vårdnadshavare, om det inte måste antas att behov av biträde saknas.

Behövs offentligt biträde både för den unge och för dennes vårdnadshavare, förordnas gemensamt biträde, om det inte finns motstridiga intressen mellan dem.

I mål och ärenden angående beredande av vård enligt 2 eller 3 §, omedelbart omhändertagande enligt 6 §, upphörande av vård enligt 21 §, flyttningsförbud enligt 24 § eller upphörande av flyttningsförbud enligt 26 § eller vid överklagande enligt 41 § första stycket 1 *ska* offentligt biträde förordnas för den som åtgärden avser samt för dennes vårdnadshavare, om det inte måste antas att behov av biträde saknas.

Vid överklagande enligt 42 § ska offentligt biträde förordnas för den som är under 15 år och som åtgärden avser, om det inte måste antas att behov av biträde saknas.

Offentligt biträde förordnas av den domstol som handlägger målet. I ärenden hos socialnämnd eller social distriktsnämnd förordnas offentligt biträde av förvaltningsrätten.

41 §¹²

Socialnämndens beslut får överklagas *hos förvaltningsrätten*, när nämnden har

1. beslutat om var vården av den unge ska inledas eller beslutat i fråga om att flytta den unge från det hem där han eller hon vistas,
2. beslutat i fråga om fortsatt vård med stöd av lagen,
3. med stöd av 14 § beslutat i fråga om umgänge eller beslutat att den unges vistelseort inte ska röjas,
4. fattat beslut enligt 22 § eller prövat om ett sådant beslut ska upphöra att gälla,
5. med stöd av 31 § beslutat i fråga om umgänge, eller
6. beslutat i fråga om fortsatt flyttningsförbud.

Andra beslut av nämnden enligt denna lag får inte överklagas.

Rättens beslut enligt 8 § i fråga om förlängd ansökningstid och enligt 32 § om läkarundersökning får inte överklagas.

Socialnämndens beslut får överklagas *till allmän förvaltningsdomstol*, när nämnden har

¹¹ Senaste lydelse 2009:804.

¹² Senaste lydelse 2009:804.

42 §¹³

Beslut av Statens institutionsstyrelse enligt denna lag får överklagas *hos förvaltningsrätten*, om beslutet

1. innebär inskränkningar i särskilt fall av rätten för den som vistas i hemmet att enligt 15 a § föra telefonsamtal eller ta emot besök,

2. gäller vård i enskildhet enligt 15 b § eller avskildhet enligt 15 c §, eller

3. avser förstörande eller försäljning av egendom enligt 20 §.

Överklagande prövas av den förvaltningsrätt som meddelat beslutet om vård.

Prövningstillstånd krävs vid överklagande till kammarrätten.

Beslut av Statens institutionsstyrelse enligt denna lag får överklagas *till allmän förvaltningsdomstol*, om beslutet gäller

1. inskränkningar i rätten att använda elektroniska kommunikationstjänster eller ta emot besök enligt 15 a §,

2. vård vid en låsbar enhet enligt 15 b §, avskildhet enligt 15 c § eller vård i enskildhet enligt 15 d §,

3. kroppsvisitation eller ytlig kroppsbesiktning enligt 17 §,

4. skyldighet att lämna blod-, urin-, utandnings-, saliv- eller svettprov enligt 17 a §,

5. rumsvisitation enligt 17 b §,

6. övervakning av brev och andra försändelser enligt 19 §, eller

7. förstörande eller försäljning av egendom enligt 20 §.

Denna lag träder i kraft den 1 oktober 2018.

¹³ Senaste lydelse 2009:804.

5 Förslag till lag om ändring i lagen (1998:603) om verkställighet av slutna ungdomsvård

Härigenom föreskrivs i fråga om lagen (1998:603) om verkställighet av slutna ungdomsvård

dels att 14–17 a, 22 och 23 §§ ska ha följande lydelse,

dels att det ska införas två nya paragrafer, 14 a och 18 c §§, av följande lydelse.

Nuvarande lydelse

Föreslagen lydelse

14 §¹

Verkställigheten *skall* inledas på en låsbar enhet. Så snart förhållandena medger det, *skall* den dömdes ges möjlighet till vistelse under öppnare former.

Frågan om den dömdes möjlighet till vistelse under öppnare former *skall* prövas fortlöpande, dock minst en gång varannan månad.

Om det krävs med hänsyn till den dömdes speciella behov av vård, hans eller hennes säkerhet eller övriga intagnas säkerhet får en dömd som vårdas på en låsbar enhet hindras från att träffa andra intagna (vård i enskildhet). En fråga om vård i enskildhet skall prövas fortlöpande och alltid omprövas inom sju dagar från senaste prövning.

Verkställigheten *ska* inledas på en låsbar enhet. Så snart förhållandena medger det, *ska* den dömdes ges möjlighet till vistelse under öppnare former.

Frågan om den dömdes möjlighet till vistelse under öppnare former *ska* prövas fortlöpande, dock minst en gång varannan månad.

14 a §

Om det krävs med hänsyn till den dömdes speciella behov av vård, hans eller hennes säkerhet eller övriga intagnas säkerhet får en dömd hindras från att träffa andra intagna (vård i enskildhet).

Vård i enskildhet ska vara anpassad efter den dömdes individuella vårdbehov.

En fråga om vård i enskildhet ska prövas fortlöpande och alltid

¹ Senaste lydelse 2003:419.

omprövas inom sju dagar från senaste prövning.

15 §

Vad som sägs i 16, 17, 19 och 20 §§ lagen (1990:52) med särskilda bestämmelser om vård av unga *skall* gälla även för den som är föremål för verkställighet av sluten ungdomsvård.

Vad som sägs i 16, 17, 17 b, 17 c, 19 och 20 §§ lagen (1990:52) med särskilda bestämmelser om vård av unga *ska* gälla även för den som är föremål för verkställighet av sluten ungdomsvård.

16 §

Den dömde har rätt att *ringa och ta emot telefonsamtal* och ta emot besök i den utsträckning det *lämpligen kan ske*. Den dömde får dock *förvägras telefonsamtal* och besök, om det *kan äventyra* säkerheten vid det särskilda ungdomshemmet eller kan motverka *hans* anpassning i samhället eller annars vara till skada för honom eller någon annan.

Den dömde har rätt att *använda elektroniska kommunikationstjänster* och ta emot besök i den utsträckning det *är lämpligt*. Den dömdes rätt att *använda elektroniska kommunikationstjänster* och *ta emot besök* får dock *vägras eller begränsas* om det *behövs med hänsyn till ordningen* eller säkerheten vid det särskilda ungdomshemmet eller *om det* kan motverka *den dömdes* anpassning i samhället eller annars vara till skada för honom *eller henne* eller *till skada för någon annan*.

Ett beslut om inskränkning i rätten att använda elektroniska kommunikationstjänster eller ta emot besök får gälla i högst 14 dagar. När det inte längre finns förutsättningar för beslutet ska det upphävas.

17 §²

Om det är särskilt påkallat av att den dömde uppträder våldsamt eller är så påverkad av berusningsmedel att han eller hon inte kan hållas till ordningen, får den dömde hållas i avskildhet under förutsättning att han eller hon står under fortlöpande uppsikt av personalen. Den dömde får dock inte hållas i sådan avskildhet längre tid än som är absolut nödvändigt och

Om det är särskilt påkallat av att den dömde uppträder våldsamt eller är så påverkad av berusningsmedel att han eller hon inte kan hållas till ordningen, får den dömde hållas i avskildhet under förutsättning att han eller hon står under fortlöpande uppsikt av personalen *och har möjlighet att tillkalla personal*. Den dömde får dock inte hållas i sådan avskildhet

² Senaste lydelse 2003:419.

inte i något fall under längre tid än 24 timmar i följd.

längre tid än som är absolut nödvändigt och inte i något fall under längre tid än *fyra* timmar i följd.

En läkare eller sjuksköterska ska skyndsamt yttra sig om varje åtgärd som vidtas enligt första stycket. Om läkaren eller sjuksköterskan begär det, ska åtgärden genast avbrytas.

17 a §³

Den dömda är, om inte annat motiveras av medicinska eller liknande skäl, skyldig att *efter uppmaning* lämna blod-, urin-, utandnings-, saliv- eller svettprov för kontroll av om han eller hon är påverkad av narkotika, alkoholhaltiga drycker, andra berusningsmedel, sådant medel som avses i 1 § lagen (1991:1969) om förbud mot vissa dopningsmedel eller sådan vara som omfattas av lagen (1999:42) om förbud mot vissa hälsofarliga varor, *om det kan misstänkas att den dömda är påverkad av något sådant medel eller någon sådan vara.*

Den dömda är, om inte annat motiveras av medicinska eller liknande skäl, skyldig att *vid ankomsten till det särskilda ungdomshemmet* lämna blod-, urin-, utandnings-, saliv- eller svettprov för kontroll av om han eller hon är påverkad av narkotika, alkoholhaltiga drycker, andra berusningsmedel, sådant medel som avses i 1 § lagen (1991:1969) om förbud mot vissa dopningsmedel eller sådan vara som omfattas av lagen (1999:42) om förbud mot vissa hälsofarliga varor. *Den dömda får uppmanas att lämna prov endast om det finns anledning till det.*

Första stycket första meningen gäller också om det under verkställigheten kan misstänkas att den dömda är påverkad av någon sådan dryck eller vara eller något sådant medel som anges i första stycket.

18 c §

Den dömda ska erbjudas ett uppföljande samtal efter ett verkställt beslut om

1. avskildhet enligt 17 §,
2. kroppsvisitation och yttlig kroppsbesiktning enligt 15 §, eller
3. rumsvisitation enligt 15 §.

Under samtalet ska den dömda få information om vad som var anledningen till att tvångsåtgärden

³ Paragrafen fick sin nuvarande beteckning genom 2011:735.

behövde tillgripas och ges möjlighet att framföra sin uppfattning om den vidtagna åtgärden.

22 §⁴

Beslut enligt denna lag fattas av Statens institutionsstyrelse. I frågor som avses i 14 och 18 §§ ska Statens institutionsstyrelse höra socialnämnden i den dömdes hemort om det inte är uppenbart obehövt.

Beslut enligt denna lag gäller omedelbart, om inte något annat förordnas.

Beslut enligt denna lag fattas av Statens institutionsstyrelse. I frågor som avses i 14, 14 a och 18 §§ ska Statens institutionsstyrelse höra socialnämnden i den dömdes hemort om det inte är uppenbart obehövt.

23 §

Beslut av Statens institutionsstyrelse enligt denna lag i särskilda fall får överklagas *hos* allmän förvaltningsdomstol.

Prövningstillstånd krävs vid överklagande till kammarrätten.

Beslut av Statens institutionsstyrelse enligt denna lag i särskilda fall får överklagas *till* allmän förvaltningsdomstol.

Denna lag träder i kraft den 1 oktober 2018.

⁴ Senaste lydelse 2011:735.

6 Förslag till lag om ändring i socialtjänstlagen (2001:453)

Härigenom föreskrivs att 16 kap. 7 § socialtjänstlagen (2001:453) ska upphöra att gälla vid utgången av september 2018.